

AASTARAAMAT 2008

KONKURENTSIAMET

KONTAKT

Auna 6,
10317 Tallinn
Tel: (+372) 667 2400
Faks: (+372) 667 2401
E-post: info@konkurentsiamet.ee
Web: www.konkurentsiamet.ee

Peadirektor
Märt Ots
E-post: mart.ots@konkurentsiamet.ee

Konkurentsisteenistuse juhataja – peadirektori asetäitja
Kristel Rõõmusaar
E-post: kristel.roomusaar@konkurentsiamet.ee

Raudtee- ja energiateenistuse juhataja – peadirektori asetäitja
Küllli Haab
E-post: kylli.haab@konkurentsiamet.ee

Sideteenistuse juhataja – peadirektori asetäitja
Margus Kasepalu
E-post: margus.kasepalu@konkurentsiamet.ee

Üldosakonna juhataja
Maarja Uulits
E-post: maarja.uulits@konkurentsiamet.ee

SISUKORD

EESSÕNA	5
ORGANISATSIOON	6
STRUKTUUR	6
PERSONAL.....	7
ORGANISATSIOONI ARENDAMINE	8
KONKURENTSITEENISTUS	10
KONKURENTSIJÄRELEVALVE.....	10
Valitud juhtumid	12
Ettekirjutus ASile Eesti Raudtee vagunite keskandmebaasis säilitamise ja liikumisõiguse tagamisega kaasnevate teenuste tasu võtmise lõpetamise kohta (link otsusele).....	13
Elektrienergia määratud tarne katkestamine ASi Narva Elektrijaamad poolt.....	19
KOONDUMISTE KONTROLL.....	22
RAUDTEE- JA ENERGIATEENISTUS.....	27
AS EESTI PÕLEVKIVI, AS NARVA ELEKTRIJAAMAD NING EESTI ENERGIA AS MÜÜGIETTEVÕTTE HINDADE KOOSKÕLASTAMINE.....	31
KAUGKÜTTE ETTEVÕTETE HINNAREGULATSIOON	32
TEGEVUSLUBADE TAOTLUSTE LÄBIVAATAMINE NING OTSUSTE VÕI KÄSKKIRJADE VÄLJA ANDMINE	33
ELEKTRI- JA GAASIVÕRGUETTEVÕTJATE HINNAREGULATSIOON	34
TURUOSALISTE VAHELISTE VAIDLUSTE LAHENDAMINE JA TURU JÄRELEVALVE.....	34
RAUDTEE- ALASTE KAEBUSTE MENETLEMINE	35
SIDETEENISTUS	36
ELEKTROONILISE SIDE VALDKOND.....	36
Andmeside	39
Jaeturg	39
Olulised arengud lairibateenuse osutamisel	40
Hulgiturg: juurdepääs lairibaühendust võimaldavatele sidevõrkudele	41
Kaabeltelevisioon	42
Mobiiltelefoniteenus	43
Jaeturg	43
Teenuste kasutamise mahud	44
Olulised arengud mobiiltelefoniteenuste osutamisel.....	45
Hulgiturg: sidumine mobiiltelefonivõrgus	45
Telefoniteenus	46
Jaeturg	46
Hulgiturg: sidumine fikseeritud võrkude turul	47
Universaalteenus	48
Taksofoniteenus ja numbrinfoteenistuse kättesaadavus	49
Püsiliiniteenuse turg.....	49
Turuanalüüside protsess.....	50

Järelevalve elektroonilise side valdkonnas	51
Märkimisväärse turujõuga sideettevõtjatele kehtestatud kohustustega seonduvad menetlused.....	51
Kaebuste lahendamisel osalemine ja koostöö Euroopa Komisjoniga	52
POSTSIDETURG.....	52
Universaalse postiteenuse osutaja.....	53
Tasud.....	53
Postivõrk.....	54
Seadusandlus	56
RAHVUSVAHELISED SUHTED	58
KONKURENTSIAMETI 15. AASTAPÄEVAKONVERENTS „UUS KONKURENTSIAMET – UUED VÄLJAKUTSED“	59
BALTI ENERGIAREGULAATORITE FOORUM.....	60
BALTI SIDEREGULAATORITE ÜMARLAUD	60
V REGIONAALNE KONKURENTSIKONVERENTS.....	61

EESSÕNA

Austatud lugeja,

2008. aasta oli Konkurentsiametile tõine ning tulemusrikas nii põhitegevusvaldkondades kui ka organisatsiooni arendamise seisukohalt. Lisaks sellele, et see oli Konkurentsiameti juubeliaasta, oli see ühtlasi ka esimene aasta ühendatud asutusena. Sellest tulenevalt oli meil suurepärane võimalus kasutada kõiki ühendamise eeliseid oma igapäevatoos. Juubeliaastat tähistasime rahvusvahelise konverentsiga, et tutvustada uue asutuse tegevussuundi ja eesmärke.

Lisaks asukoha muutumisele, korrastus ka meie organisatsiooni struktuur, mis on nüüd optimaalne ning võimaldab konstruktiivset teenistustevahelist koostööd. Struktuuriüksustesse on koondunud valdkonnapõhised teadmised ja kogemused, millest on juba olnud märkimisväärset kasu asutuse töö efektiivsemaks muutmisel. Siinkohal võib tuua näiteks mitmeid juhtumeid nii energia kui ka elektroonilise side valdkondadest, mida menetleti väga tihedas teenistustevahelises koostöös. Vähetähtis ei ole ka igapäevane oskusteabe vahetamine, mis aitab oluliselt kaasa menetluste kiiremaks ja kvaliteetsemaks muutmisel. 2008. aastal pöörduti varasemast enam tähelepanu ka suhtlemisele avalikkusega. Töötati välja kommunikatsioonistrateegia, mille tulemusena on meie suhtlemine koostööpartnerite ja ajakirjandusega eesmärgipärasem ja avatum. Kõnealust aastat jäävad meenutama ulatuslikud ja mõneti ehmatavad protsessid majanduses, mistõttu peame riigiasutusena veelgi enam oma tegevuskuludes kokkuhoiule keskenduma, tegemata väiksemaidki järeleandmisi kvaliteedis. Teiselt poolt on muutunud majandusoludes võimatu alahinnata konkurentsialase teadlikkuse tõstmist, mida omakorda toetab ka tõhus järelevalve. Paraku on ettevõtjatel suurem kiusatus ellujäämise nimel sõlmida keelatud kokkuleppeid või oma positsiooni kindlustada soovides, astuda tahtmatult või tahtlikult üle piirist, millest alates kvalifitseerub see turgu valitseva seisundi kuritarvitamiseks.

Käesolev aastaraamat annab kõneka ülevaate meie tegevusest erinevates tegevusvaldkondades 2008. aasta vältel, mis on eeldatavasti väärrikaks sissejuhatuseks järgnevatele tegutsemisaastatele.

Heade koostöösoovidega,
Märt Ots
Peadirektor

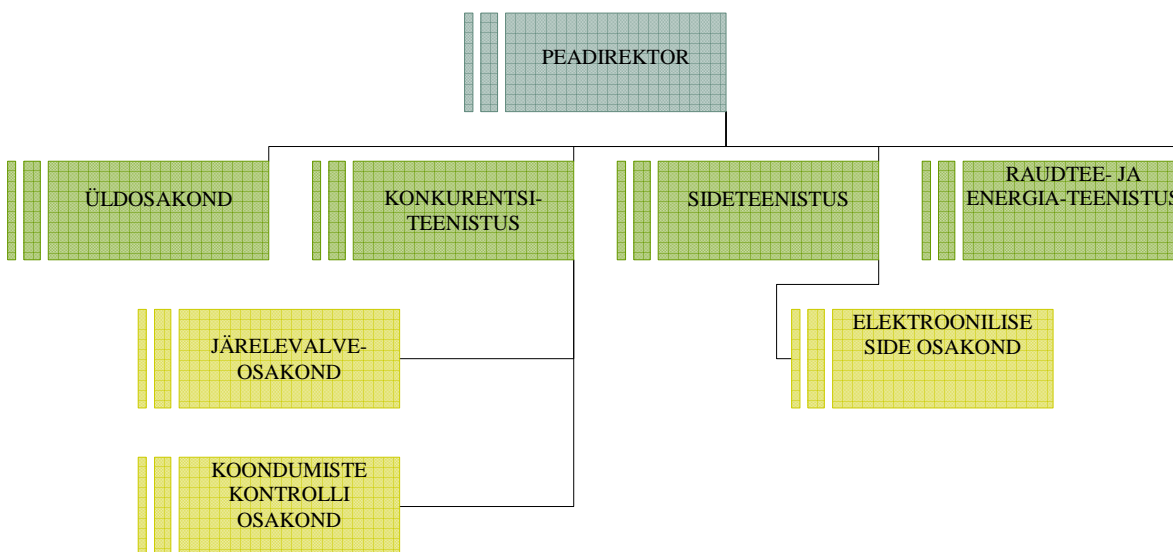
ORGANISATSIOON

Struktuur

2008. aasta 1. jaanuarist moodustati senise Konkurentsiameti, Energiaturu Inspeksiooni ja Sideameti ühendamiseks uus Konkurentsiamet (edaspidi ka amet). Ühinemise tulemusena on uue ameti pädevuses nii endise Konkurentsiameti, Energiaturu Inspeksiooni funktsioonid kui ka endise Sideameti tururegulatsiooniga seonduvad ülesanded. Täiendavalt lisandusid eelpool nimetatutele veel raudteefrastruktuuri läbilaskevõime jaotamise järelevalve ning raudtee tegevuslubade väljaandmine.

Läbi mitme muudatuse korrastus aasta jooksul efektiivne funktsioonidepõhine struktuur, mille üksused teevad omavahel valdkondadealaseid teadmisi vahetades tihedat koostööd.

Vastavalt põhimäärusele koosneb Konkurentsiamet kolmest valdkonnapõhisest teenistusest, milleks on konkurentsitenistus, raudtee- ja energiateenistus ning sideteenistus. Lisaks teenistustele kuulub ameti koosseisu administratiivüksus ehk üldosakond, kes vastutab tugiteenuste efektiivse toimimise eest. Konkurentsiameti tööd juhib peadirektor (vt joonis 1). Ameti teenistuste tööd juhivad teenistuste juhatajad, kes on samas ka peadirektori asetäitjad.

JOONIS 1. Konkurentsiameti struktuur

Vastavalt põhimäärusele on Konkurentsiameti funktsioonid struktuuriüksuste ehk teenistuste vahel jaotatud järgmiselt:

Konkurentsiteenistuse põhitegevusteks on ettevõtjatelt saabunud kaebuste ja koondumisteadeete menetlemine; juhtumite menetlemine konkurentsiteenistuse omal algatusel; ettevõtjate ja nende esindajate järelepärimistele vastamine, konsultatsioonide andmine ning avalikkuse konkurentsioiguse alase teadlikkuse tõstmine.

Raudtee- ja energiasteenistuse põhitegevusteks on hinnaregulatsioon, tegevusload, turu järelevalve, tarnekindlus ja kvaliteet energia- ja raudtee tegevusvaldkondades.

Sideteenistuse põhitegevusteks on valdkonnaspetsiifilise turu reguleerimine; kehtestatud meetmete kontrollimine; arengute jälgimine elektroonilise side turgudel; sideteenuste ja sidevõrkudega seotud elektroonilise side ja konkurentsialaste vaidluste lahendamine; postiteenuse turu reguleerimine, universaalteenuse osutamise korraldamine ja järelevalve teostamine, postside valdkonda puudutavate avalduste, järelepäringute ja kaebuste lahendamine.

Üldosakonna peamised ülesanded on ameti ja avalikkuse vaheliste suhete korraldamine; rahvusvaheliste suhete korraldamine; ameti halduskorralduse tagamine; ameti valduses oleva riigivara ja vahendite haldamine ning riigihangete korraldamine; töövahendite ja inventari olemasolu tagamine; personalitöö ja koolituste korraldamine; eelarve projekti koostamine ja finantskontrolli teostamine; klienditeeninduse ning dokumendihalduse korraldamine ja arhiivi haldamine.

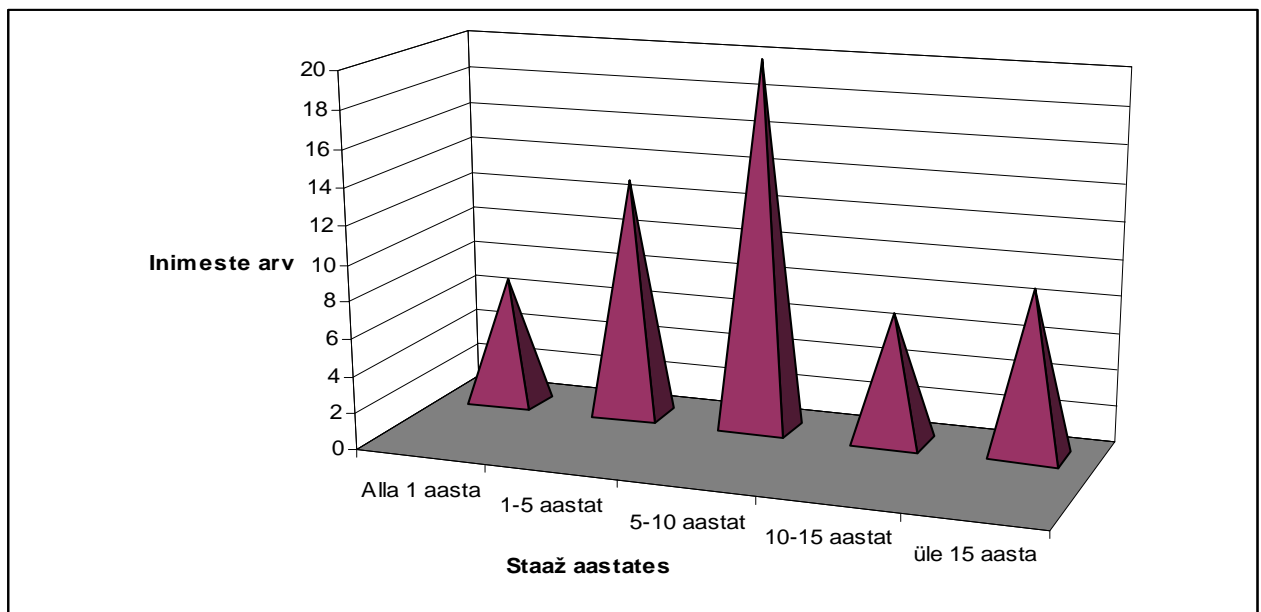
Personal

Konkurentsiametis töötas 2008. aasta jooksul 56 inimest. Lisaks ühendatud asutustest üle tulnud töötajatele, lisandus ameti kollektiiviga 10 uut ametnikku ning aasta jooksul lahkus 13 töötajat. Seoses struktuurimuudatustega koondati alates 01.09.2008 viis ametikohta. Töötajate keskmine vanus oli naistel 40 ja meestel 36 aastat.

TABEL 1. Sooline ja vanuseline koosseis

	21-30a	31-40a	41-50a	51-60a	61-65a	KOKKU
Mehed	5	8	8	2	0	23
Naised	10	11	2	8	2	33
KOKKU	15	19	10	10	2	56

Avaliku teenistuse staaži osas olid ülekaalus ametnikud, kel avalikus sektoris töötamise kogemust 5-10 aastat (20 ametnikku).

JOONIS 2. Ametnike avalikus teenistuses töötamise staaž

Enim oli ametnikke, kellel on omandatud kõrgharidus majanduserialadel (ärijuhtimine, ärikorraldus, rahandus, ökonoomika jne) või õigusteaduses. Kolmas grupp koosnes töötajatest, kes on omandanud kõrghariduse muudel erialadel, näiteks raadiotehnikas, soojusenergeetikas, telekommunikatsioonis, avalikus halduses või muus.

Organisatsiooni arendamine

2008 oli organisatsiooni arendamise seisukohalt oluline aasta, kuna asutuste ühendamisest tulenevalt oldi olukorras, kus tervikliku organisatsiooni toimimisele oli vaja pöörata rohkelt tähelepanu. Töötati välja uus asutuse strateegia, hõlmates kõiki tegevusvaldkondi ja sõnastati ühised väärtused ja eesmärgid.

Konkurentsiameti **missiooniks** on tagada vaba ja ausa ettevõtluse huvidest lähtuva tõhusa konkurentsijärelevalve teostamine, energiaturu regulatsiooni elluviimine ning infoühiskonna arenguks vajalike sideteenuste kättesaadavus ja arendamine konkurentsitingimustes tarbijate heaolu saavutamiseks ja turumajanduse toimimise parandamiseks kogu ühiskonna hüvangu nimel.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi analüüsi kohaselt on tema haldusala asutuste ühendamise peamisteks mõjudeks:

- Konkurentsi tagamine ja selle tõhusam järelevalve
- Asutuste jätkusuutlikkuse tõstmine
- Kasu ettevõtjaile (suurem õiguskindlus, koondatud pädevus)

Selleks, et Konkurentsiamet suudaks tagada oma eesmärkide ning temale pandud ülesannete täitmise, on vaja kindlustada kompetentsete, algatusvõimeliste ning pühendunud töötajate olemasolu ning organisatsiooni pidev arendamine. Seoses erinevate asutuste ühendamisega on töötajate seisukohast esmatähtis ühtse meeskonna kujundamine. Töö efektiivsemaks muutmiseks viidi 2008. aastal läbi struktuurimuudatused ning 2009. aastal on meeskonnasisese sünergia loomise eesmärgil kavandatud kolme mooduliga organisatsiooni arendamise koolitus, mida toetab Euroopa Sotsiaalfond.

2008. aasta oli Konkurentsiametile mõõdukalt koolitusterohke, hõlmates koolitusi nii kodu- kui välismaal. Muuhulgas õnnestus kahel meie ametnikul taaskord osaleda *Fordham Competition Law Institute*'i poolt korraldatud mainekal konkurentsiseminaril New Yorgis. Seminarist võtsid osa eelneva konkursi alusel välja valitud konkurentsiametnikud maailma eri paigust. Lisaks koolitustel osalemisele, esinesid ametnikud aasta jooksul väga paljudel kordadel ka ise loengu või ettekandega erinevatel Eesti sisestel ja rahvusvahelistel üritustel.

Töölase info juhtimise arendamine toimub pidevalt. Peale ühinemist on oluliselt suurenenud ka meediakajastuste hulk. Suhtlemisel avalikkusega ja kodumaiste ning rahvusvaheliste koostööpartneritega on amet avatud ja koostöövalmis ning järgib kommunikatsioonistrateegia põhimõtteid. Koostööpartnerite valmisolekul kasutatakse võimalusel alati digitaalset allkirja ning elektroonilist suhtlust.

Aasta jooksul vastasid kõik teenistused arvukatele järelepärimistele nii Euroopa Liidu liikmesriikidest, assotsiatsioonidest vms ning osalesid ühiste seisukohtade väljatöötamises.

KONKURENTSITÄÄNISTUS

Konkurentsijärelevalve

Konkurentsiameti järelevalveosakond teostab riiklikku järelevalvet peamiselt konkurentsi kahjustavate kokkulepete ning selliste suurt turujõudu omavate ettevõtjate tegevuse üle, mille reguleerimine ei kuulu Konkurentsiameti teiste struktuuriüksuste pädevusse.

Seega, järelevalveosakonnal tuleb tegemist teha väga laia valiku erinevate majandussektoritega ja seda nii lihtsamate haldusmenetluste kui ka äärmiselt mahukate kriminaalmenetluste raames.

2008. aasta oli konkurentsiseaduse järelevalve seisukohalt ulatuslike muudatuste aasta. Paralleelselt varasema Konkurentsiameti ja erinevate regulaatorite liitmisega uueks Konkurentsiametiks aasta alguses reformiti põhjalikult ka järelevalvetegevuse organisatsioonilist struktuuri. Varasemas Konkurentsiametis tegutsenud kolm suhteliselt väikest järelevalveosakonda liideti 2008. aasta 1. märtsil kokku üheks järelevalveosakonnaks eesmärgiga muuta järelevalvetegevust tõhusamaks ja paindlikumaks. Seoses osakondade liitmisega vähenes oluliselt järelevalvega tegelevate töötajate arv – kui 31.12.07 töötas Konkurentsiameti järelevalveosakondades 19 inimest, siis aasta hiljem oli see arv vähenenud 12ni. Arvestades järelevalvetegevuse keerukust, on äärmiselt oluliseks peetud töötajate kvaliteeti ning ka kõrget motiveeritust. Käesolevaks hetkeks omavad kõik järelevalveosakonna töötajad kõrgharidust või on seda peatselt omandamas, kusjuures peamiselt on tegemist juriidilise, majandusliku või politsei-alase kõrgharidusega.

Lisaks organisatsioonilistele muutustele mõtestati 2008. aastal teatud ulatuses ümber ka järelevalvetegevuse rõhuasetused. Kõige prioriteetsemaks tegevusvaldkonnaks loeti raskekujuliste kartellide vastane võitlus, millest tulenevalt pöörati senisest enam tähelepanu eelkõige kriminaalmenetluste läbi viimisele. Konkurentsiamet alustas kartellide tuvastamiseks 2008. aastal kuute kriminaalmenetlust, millest kahe osas õnnestus sama aasta jooksul ka kohtueelne menetlus lõpetada ning kriminaalasjad prokuratuuri edastada. Kuigi uuritud kartellid pärinesid väga erinevatest majandussektoritest, oli enamjaolt tegemist riigihangetes osalenud ettevõtjate vaheliste kokkulepetega. Järelevalveosakonnal kulus 2008. aastal palju

energiat kriminaalmenetluslike protseduuride lihvimisele ja välja arendamisele. Muuhulgas koolitati kriminaalmenetlust läbi viivaid ametnikke ja soetati menetlustoiminguteks vajalikud IT-lahendused. Seoses konkurentsialaste kuritegude kaalukusega viidi nende kuritegude menetlemise juhtimine 2008. aasta alguses Põhja Ringkonnaprokuratuurist üle Riigiprokuratuuri, kellega Konkurentsiametil kujunes kiiresti välja konstruktiivne ja tulemuslik koostöö. Kartellidevastase võitluse seisukohalt on positiivne olnud ka koostöö arendamine politsei ja Eesti Kohtuekspertiisi Instituudiga. Kuigi, nagu eelpool mainitud, jõuti 2008. aastal esimeste kriminaalmenetluste kohtueelne uurimine lõpetada, jõuab kohus eeldatavalt esimeste lahenditeni alles 2009. või isegi 2010. aastal, mistõttu kartellidevastase võitluse tulemustest on võimalik paraku teada anda alles järgnevas aastaraamatutes.

Kuigi järelevalveosakonna keskseimaks prioriteediks 2008. aastal oli kriminaalmenetluste arendamine kartellidevastases võitluses, jäi ning tõenäoliselt jääb ka edaspidi töömahukaimaks just haldusmenetluste läbiviimine. 2008. aastal suurenes oluliselt läbiviidavate haldusmenetluste arv. Kui 31.12.2007 seisuga oli järelevalveosakonnas pooleli 16 haldusmenetlust, siis seisuga 31.12.2008 oli see näitaja suurenenud juba 34ni. Haldusmenetluste kasvu põhjuseks on olnud eelkõige Konkurentsiametile laekuvate avalduste hulga ootamatult suur kasv 2008. aastal. Sealjuures paranes hinnanguliselt ka avalduste kvaliteet – kui ametile on läbi aegade probleemiks olnud väheperspektiivikad ja sisutud avaldused, siis 2008. aastal suurenes selliste avalduste osakaal, kus oli silmas peetud mõnda sisulist ja avalikku huvi pakkuvat konkurentsiprobleemi. Järelevalveosakonna haldusmenetlused käsitlesid väga erinevaid majandussektoreid, kusjuures enim tähelepanu pälvisid näiteks jäätmemajandus, veemajandus, telekommunikatsioon ning ka finantssektor. Käesolevas aastaraamatus on toodud lühikokkuvõte kolmest 2008. aastal menetletud haldusasjast. Konkurentsiamet pühendas vaatluse all oleval aastal varasemast vähem ressursi erinevaid majandussektoreid hõlmavatele terviklikele konkurentsiolukorra analüüsidele, keskendudes eelkõige konkreetsete õiguserikkumiste tuvastamisele. Näitena mahukamast konkurentsiolukorra analüüsist võib siinkohal tuua 2008. aastal alustatud pankade kaardimaksete analüüsi, mille menetlemine jätkub 2009. aastal. Üheks järelevalveosakonna tegevussuunaks on ka riigi- ja kohaliku omavalitsuste asutuste tegevus, mis võib konkurentsiolukorda mõjutada. Näiteks, otsustas Narva linn Konkurentsiameti soovitusel loobuda Narva Jäätmekäitluskeskusele antud ainuõigusest, sest sellise ainuõiguse andmine ei olnud avalikes huvides ja seadis ohtu konkurentsi toimimisele.

Kui 2008. aasta oli Konkurentsiameti järelevalveosakonna jaoks muutuste aasta, siis 2009 kujuneb eeldatavasti stabiilsema arengu aastaks. Loodetavasti saab amet sel aastal täies ulatuses kasu kriminaalmenetluse arendamisse panustatud ressursist. 2009. aastal peaks riigikogu heakskiidul jõustuma leebusprogramm, mille ettevalmistamisest Konkurentsiamet aktiivselt osa võttis. Leebusprogramm, mille kohaselt kartellist esimesena teada andnud kartelliosaline vabastatakse karistusest, on maailmapraktika kohaselt ülekaalukalt tõhusaim vahend kartellide paljastamiseks. Konkurentsiameti järelevalveosakond paneb leebusprogrammi tõhusale rakendumisele palju rõhku ning loodetavasti annab see tulevikus sama häid tulemusi, kui mitmetes teistes Euroopa riikides. Kuna menetluste arv suurenes 2008. aastal märgatavalt, kuid samaaegselt langes järelevalveosakonna töötajate arv, siis kujuneb edaspidi võtmeküsimuseks järelevalve töökorralduse efektiivsus. Hoolimata märkimisväärselt suurenenud töökoormusest iga üksiku töötaja kohta, on oluline tagada, et menetluste kvaliteet ei langeks ega keskmine menetluse aeg pikeneks. Olulise eesmärgina püstitati ka menetluste efektiivsuse tõstmine ja kiirendamine, mille tulemusena said mitmed vanemad juhtumid lõpetatud. Haldusmenetluse keskmiseks menetlemise pikkuseks on amet eesmärgiks seadnud ühe aasta, mis vastab ka üldisele EL-i tavale.

Alljärgnevalt on lühidalt kirjeldatud kolme haldusmenetlust, mis lõpetati 2008. aastal ettekirjutusega.

Valitud juhtumid

Konkurentsiseaduse § 13 lg 1 järgi omab turgu valitsevat seisundit ettevõtja või mitu samal kaubaturul tegutsevat ettevõtjat, kelle positsioon võimaldab tal/neil sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Turgu valitseva seisundi olemasolu eeldatakse, kui ettevõtjale või mitmele samal kaubaturul tegutsevale ettevõtjale kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest.

Ettekirjutus ASi Eesti Raudtee vagunite keskandmebaasis säilitamise ja liikumisõiguse tagamisega kaasnevate teenuste tasu võtmise lõpetamise kohta¹

2004. aastal alustas amet konkurentsivolukorra analüüsi raudteeveeremi (v.a eriotstarbeline raudteeveerem ja eriveerem) registreerimise kohta. Selle analüüsi käigus uuris Konkurentsiamet SRÜ ja Balti riikide vagunite keskandmebaasis toimingute sooritamise tasustamist ASi Eesti Raudtee (edaspidi Eesti Raudtee) poolt. 2005. aasta novembris laekus Konkurentsiametile ASi Meta-EKS SP (edaspidi Meta-EKS) kiri, milles väljendati seisukohta, et Eesti Raudtee poolt kehtestatud nõuded vagunite omanikele lisamaksete tasumiseks nn teenustasuna riikidevaheliste kohustuste täitmise eest on vastuolus konkurentsiseadusega. Konkurentsiamet menetles Meta-EKS-i taotlust eelnevalt juba alustatud konkurentsivolukorra analüüsi raames.

Eesti Raudtee on raudteeoperaator ja raudteeinfrastruktuuri omanik, mille põhitegevusalaks on raudteeinfrastruktuuri majandamine ning raudtee kaubaveoteenuse ja sellega seotud lisateenuste osutamine. Eesti esindajana täidab ta raudteeadministratsiooni kohustusi Raudteetranspordi Nõukogus. Raudteetranspordi Nõukogu on valitsustevaheline organisatsioon, mis korraldab vagunite kasutamist SRÜ ja Balti riikide raudteedel. Nimetatud organisatsiooni liikmena sai Eesti Raudtee õiguse kasutada OAO Vene Raudteed poolt erakaubavagunite (edaspidi ka omanikukaubavagunite) kohta peetavat digitaalset andmebaasi ABD PV, mis sisaldab andmeid vagunite kohta (nt omaniku, remontide jms kohta) ning mille kaudu tagatakse vagunite tõrgeteta ja ohutu liiklemine eelpool mainitud riikide vahel. Nimetatud andmebaasides osalemine on Eesti ja SRÜ vahel raudteevedusid teostada soovivale raudtee-ettevõtjale vältimatult vajalik.

Erakaubavagunid kuuluvad erinevatele ettevõtjatele (mitte Eesti Raudteele). Raudtee-ettevõtjatele (sh Eesti Raudteele) kuuluvad vagunid on ühispargivagunid, mida kasutatakse ja antakse kasutada riskasutussüsteemi alusel. See tähendab, et näiteks Venemaa ettevõtjad võivad vajadusel kasutada Venemaal asuvaid Eesti Raudtee ühispargivaguneid ning Eesti Raudtee võib omakorda kasutada Eestis olevaid Venemaa ettevõtjate ühispargivaguneid, makstes kasutuse eest vastavat tasu. Eesti Raudtee registreerib ABD PV-s nii ühispargivaguneid kui erakaubavaguneid. Erakaubavagunite registreerimist eelpool nimetatud andmebaasis reguleerivad Raudteetranspordi Nõukogu poolt kehtestatud eeskirjad, millest

¹ http://www.konkurentsiamet.ee/public/Otsused/2008/e2008_048L.pdf

tulenevalt on SRÜ ja Balti riikide raudteedel lubatud kasutada ainult ABD PV-s registreeritud kaubavaguneid. Eesti Raudtee kehtestas kolme liiki tasumäärad, mida erakaubavagunite omanikud pidid vagunite ABD PV-s registreerimise eest Eesti Raudteele tasuma: omanikuvaguni registritoimingutele eelneva tehnilise seisukorra ülevaatuse tasu; omanikuvaguni Eesti Raudteel ja ABD PV-s esmase registreerimise tasu; tasu omanikuvaguni Eesti Raudtee ja ABD PV andmebaasis säilitamise ja liikumisõiguse tagamisega kaasnevate teenuste eest (viimati nimetatu edaspidi *hooldustasu*).

Konkurentsiolekorra analüüsi puhul oli vaatluse all Eesti Raudtee poolt kehtestatud erakaubavagunite registreerimisteenuse tasude põhjendatus. Nimelt on turgu valitseval ettevõtjal konkurentsiseaduse § 16 punkti 1 kohaselt keelatud otsene või kaudne ebaõiglaste ostu- või müügihindade või muude ebaõiglaste äritingimuste kehtestamine. Konkurentsiamet leidis, et Eesti Raudtee omab erakaubavagunite ABD PV andmebaasis registreerimise osas turgu valitsevat seisundit.

Eesti Raudtee seadis oma turgu valitseva seisundi olemasolu erakaubavagunite ABD PV-s registreerimise osas kahtluse alla, kuna registreerimine nimetatud andmebaasis võib toimuda ka mõnes teises andmebaasiga liitunud riigis. Menetluse käigus küsitles Konkurentsiamet registreerimisteenust ostvaid ettevõtjaid, kes olid seisukohal, et erakaubavagunite registreerimine teiste riikide kaudu on praktikas seotud täiendavate tingimustega ning on seetõttu oluliselt keerulisem ja kulukam kui registreerimine Eesti Raudtee vahendusel. Näiteks peaksid ettevõtjad oma vagunite registreerimiseks läbi mõne teise riigi raudteeadministratsiooni looma vastavas riigis kohapealse esinduse, mis oleks aeganõudev, tooks kaasa olulisi lisakulusid ning oleks tõenäoliselt ka ebaotstarbekas. Ka ei ole Konkurentsiametile teadaolevalt ükski Eestis tegutsev raudtee-ettevõtja kasutanud teiste riikide raudteeadministratsioonide poolt osutatavat registreerimisteenust põhjustel, mis viitaks viimaste poolt osutatava teenuse konkureerimisele Eesti Raudtee poolt osutatavaga. Arvestades eeltoodut ning asjaolu, et registreerimine ABD PV andmebaasis ei ole oma olemuselt asendatav registreerimisega teistes andmebaasides, oli menetletavas asjas kaubaturuks omanikukaubavagunite ABD PV-s registreerimise teenuse osutamine Eesti Vabariigis. Kuna Eesti Raudtee on ainuke ettevõtja Eestis, kes saab erakaubavaguneid ABD PV andmebaasis registreerida, annab see talle võimaluse tegutseda kaubaturul arvestataval määral sõltumatult, mis omakorda näitab turgu valitseva seisundi olemasolu.

Menetluse raames tegi Konkurentsiamet Eesti Raudteele ettekirjutuse, millega kohustas ettevõtjat täitma konkurentsiseaduse § 18 lg 1 punktis 2 sätestatud kohustust ning tagama oma majandusarvestuse läbipaistvuse, pidades raamatupidamises eraldi arvestust Eesti Raudtee poolt omanikukaubavagunite Eesti Raudtee ja SRÜ ning Balti riikide vagunite keskandmebaasis säilitamisega seotud hooldusteenuse ning teiste Eesti Raudtee poolt osutatavate teenuste valdkondade lõikes viisil, mis võimaldab kontrollida hooldusteenuse osutamise seotud kulude vastavust nimetatud teenuse majanduslikule väärtusele.

Konkurentsiolekorra analüüsi käigus jõudis Konkurentsiamet järeldusele, et Eesti Raudtee poolt klientidelt omanikukaubavaguni registritoimingutele eelneva tehnilise seisukorra ülevaatuse tasu ja omanikukaubavaguni esmase registreerimise tasu võtmine olid põhjendatud. Samas leidis amet hooldustasu osas, et Eesti Raudtee ei suutnud vaatamata Konkurentsiameti rohketele järelepärimistele selgelt ära näidata, et hooldusteenusele omistatud kulud olid tõepoolest seotud erakaubavagunite hooldusteenuse osutamisega, mistõttu ei pidanud Konkurentsiamet vastavaid kulusid põhjendatuks. Eesti Raudtee ei ole suutnud näidata, milliseid konkreetseid toiminguid on tema töötajad hooldusteenuse osutamisega seonduvalt kohustatud teostama. Konkurentsiamet püüdis järjekindlalt Eesti Raudteelt vastavat teavet saada, kuid ettevõtja viitas pidevalt üldsõnaliselt raudteeadministratsiooni kohustustele, mille seotus hooldusteenuse osutamisega ei leidnud Konkurentsiameti hinnangul kinnitust. Seejuures oli märkimisväärne, et Eesti Raudtee laiendas menetluse vältel pidevalt nende toimingute loetelu, mis ettevõtte väitel seonduvad hooldusteenuse osutamisega. Konkurentsiameti hinnangul viitas Eesti Raudtee käitumine sellele, et tal puudus ka endal selge ülevaade hooldusteenuse raames teostatavatest toimingutest ning sellest tulenevalt ka vastavate teenuse osutamise kuludest.

Kuna turgu valitseva ettevõtja poolt teatud teenuse osas kehtestatud tasu, millel puudub seos vastava teenuse majandusliku väärtusega (eelkõige vastava teenuse osutamiseks vajalike kuludega), on ebaõiglane konkurentsiseaduse § 16 lg 1 tähenduses, tegi Konkurentsiamet Eesti Raudteele 2008. aasta detsembris ettekirjutuse, millega kohustas Eesti Raudteed lõpetama klientidelt hooldustasu võtmine täies ulatuses.

Ettekirjutus aktsiaseltsile PKL sadamapukseerimise teenuste osutamisel²

2006. aasta oktoobris esitas OÜ Alfons Hakans (edaspidi Alfons Hakans) Konkurentsiametile taotluse haldusmenetluse alustamiseks ja aktsiaseltsile PKL (edaspidi PKL) ettekirjutuse tegemiseks turgu valitseva seisundi kuritarvitamise lõpetamiseks ja sellest hoidumisest.

Alfons Hakans ja PKL tegelevad mõlemad sadamapukseerimise teenuste osutamisega Eesti sadamates. Sadamapukseerimise teenus seisneb puksiiride poolt laevade vedamises või tõukamises ning seda osutatakse laevadele, et tagada nende ohutu sadamasse sisenemine ja sadamast väljumine. Teatud tüüpi suured kaubalaevad vajavad sildumiseks alati puksiiri abi, samal ajal kui reisilaevad vajavad pukseerimisteenust vaid teatud tingimuste, näiteks tugeva tuule või raskete jääolude korral.

Konkurentsiametile esitatud taotluses väitis Alfons Hakans, et oli mitmel korral soovinud tellida konkureerivalt ettevõtjalt PKL täiendavalt ühte puksiiri olukorras, kus lisaks Alfons Hakansi puksiiridele oli töö teostamiseks vaja veel ühte täiendavat puksiiri. Viimasel kolmel korral oli aga PKL soovitud puksiiri kasutada andmisest põhjendamatult keeldunud. Alfons Hakansi väitel keeldus PKL andmast talle ja/või tema klientidele kasutada vaid ühte puksiiri ning tegi ettepaneku, et Alfons Hakansi klient telliks kõik vajatavad puksiirid PKLilt. Alfons Hakans oli seisukohal, et PKL oli kuritarvitanud oma turgu valitsevat seisundit ning tema hinnangul oli koostööst keeldumise põhjuseks PKLi soov kallutada Alfons Hakansi kliente viimasega sõlmitud lepingut üles ütlema ning selle asemel sõlmima lepingud PKLiga. Väidetavalt soovis PKL turgu valitsevat seisundit omava ettevõtjana sellisel viisil oma konkurenti kaubaturult välja tõrjuda.

Konkurentsiametile esitatud seisukohtades ja vastuväidetes vaidlustas PKL oma turgu valitseva seisundi olemasolu, viidates muu hulgas asjaolule, et alates Alfons Hakansi poolt sadamapukseerimise teenuste osutamise alustamisest oli PKL olnud mitmel korral sunnitud teenuste hindu alandama ning seda just Alfons Hakansi poolt osutatava konkurentsisureve tõttu. Samuti juhtis PKL Konkurentsiameti tähelepanu sellele, et kuna Alfons Hakans osutab teenuseid nii Eestis kui Soomes, annab see talle konkurentsieelise. Ühtlasi väitis PKL, et isegi kui ta omaks turgu valitsevat seisundit, ei ole ta seda Alfons Hakansi taotluses kirjeldatud

² http://www.konkurentsiamet.ee/public/Otsused/2008/e2008_011L.pdf

viisil kuritarvitanud. Nimelt ei olnud PKL valmis osutama sadamapukseerimise teenust koos Alfons Hakansi puksiiridega, kuna sellisel viisil ei oleks ta väidetavalt suutnud tagada teenuse ohutust ja kvaliteeti, mis sõltub suurel määral ühe laeva pukseerimisel töötavate erinevate puksiirlaevade meeskondade omavahelisest koostööst.

Menetluse käigus läbiviidud kaubaturu analüüsi tulemusena jõudis Konkurentsiamet seisukohale, et käesolevas juhtumis on kaubaturuks sadamapukseerimise teenuste osutamine eraldi igas Eesti sadamas, kus Alfons Hakans ja PKL tegutsevad. Alfons Hakansi taotluses kirjeldatud väidetavad turgu valitseva seisundi kuritarvitamised PKLi poolt toimusid Muuga sadamas ja Paldiski lõunasadamas. Nimetatud sadamates oli PKLi turuosa sadamapukseerimise teenuste kaubaturul 75-80% ja Alfons Hakansi turuosa 20-25%.

Lisaks suurele turuosale tugevdasid Konkurentsiameti hinnangul PKLi turujõudu ka mitmed täiendavad asjaolud, näiteks moodsamate puksiiride ja pikaajaliste kliendilepingute omamine. Hinnalangus, mis toimus seoses Alfons Hakansi kaubaturule sisenemisega, viitas ettevõtjate vahel teatud ulatuses toimuvale konkurentsile, kuid ei välistanud PKLi poolt turgu valitseva seisundi omamist. Nimelt ei ole turgu valitseva seisundi omamise eelduseks mitte absoluutne sõltumatus konkurentidest, varustajatest ja ostjatest, vaid sõltumatus arvestataval määral. PKLi väited selle kohta, et Alfons Hakansil tekib samaaegselt Soomes ja Eestis tegutsemisest konkurentsieelis, analüüsi käigus kinnitust ei leidnud. Kõige eeltoodu põhjal asus Konkurentsiamet seisukohale, et PKL omas turgu valitsevat seisundit.

Alfons Hakansi taotluses kirjeldatud väidetavat turgu valitseva seisundi kuritarvitamist PKLi poolt, mis seisnes PKLi keeldumises puksiiri(de) kasutada andmisest, hindas Konkurentsiamet kahes osas. Esiteks vaadeldi PKLi keeldumist Alfons Hakansi suhtes ning teiseks keeldumist olukorras, kus täiendavat puksiiri oli PKLilt palunud mõni Alfons Hakansi klient.

PKLi poolt Alfons Hakansile puksiiri kasutada andmisest keeldumist hindas Konkurentsiamet konkurentsiseaduse § 18 lg 1 p 1 alusel, sest nimetatud säte reguleerib sedalaadi konkurentide vahelisi suhteid. See kohustab olulist vahendit omavat ettevõtjat lubama teisele ettevõtjale mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel juurdepääsu võrgustikule, infrastruktuurile või muule olulisele vahendile kaupadega varustamise või nende müügi eesmärgil. Konkurentsiamet asus seisukohale, et PKLile kuuluvaid puksiire ei saa käsitleda oluliste vahenditena, mistõttu ei olnud PKL kohustatud võimaldama Alfons

Hakansile sadamapukseerimise teenuse osutamise kaudu juurdepääsu oma puksiiridele. Amet oli seisukohal, et Alfons Hakansil on võimalik muuta ennast PKLi teenustest sõltumatuks investeerides ise uutesse täiendavatesse puksiiridesse, mis võimaldaksid Alfons Hakansil osutada klientidele kvaliteetset teenust igas olukorras. Ettevõtja soovimatus soetada oma majandustegevuse teostamiseks vajalikke vahendeid olukorras, kus see ei ole seotud mingite oluliste piirangutega, ei saa olla aluseks, et kohustada konkureerivat ettevõtjat võimaldama vastavale ettevõtjale juurdepääsu oma puksiiridele selleks, et viimane saaks täita endale oma klientide ees võetud kohustused.

Konkurentsiameti hinnang PKLi tegevusele oli aga erinev olukorras, kus puksiiri tellis mitte Alfons Hakans, vaid kolmas isik, kelleks võis eelkõige olla mõni laevandusettevõtja. Kolmandatele isikutele, st Alfons Hakansi klientidele, keeldus PKL ühte oma puksiiri kasutada andmast olukorras, kus Alfons Hakans ei saanud oma puksiiride tehniliste rikete või planeerimisraskuste tõttu osutada kliendile teenust viimase poolt tellitud arvu puksiiridega. Seega soovisid kliendid osta teenust osaliselt Alfons Hakansilt ja osaliselt PKLilt, kuid PKL keeldus ühe puksiiri kasutada andmisest, nõudes teenuse ostmist PKLilt täies mahus. Konkurentsiamet analüüsis PKLi poolt Alfons Hakansi klientidele ühe oma puksiiri kasutada andmisest keeldumist konkurentsiseaduse § 16 p 4 alusel, mille kohaselt on turgu valitseval ettevõtjal keelatud kokkuleppe sõlmimise eelduseks tingimuse seadmine, et teine pool võtab endale kokkuleppe objektiga mitteseotud lisakohustusi. Konkurentsiamet asus seisukohale, et PKLi nõue, mille kohaselt pidi Alfons Hakansi klient sadamapukseerimise teenuse tervikuna PKLilt tellima, kujutas endast turgu valitseva seisundi kuritarvitamist. PKLi väited, et teenuse osutamisel koos Alfons Hakansi puksiiridega ei oleks olnud tagatud teenuse ohutus ja kvaliteet ning, et koostöö Alfons Hakansi puksiiridega looks suurema riskiohu kui teenuse osutamine mitme PKLi puksiiriga, ei leidnud antud juhul kinnitust. Konkurentsiamet leidis, et piirates klientide võimalusi valida teenuse osutamiseks erinevaid pakkujaid, tõrjus PKL ühtlasi Alfons Hakansit teenuse osutamisest kõrvale, mis omakorda võimaldas PKLil tugevdada oma positsiooni kaubaturul. Seega leidis Konkurentsiamet, et turgu valitseva ettevõtja kohustused kolmandate isikute teenindamisel on oluliselt laiemad kui konkurentide teenindamisel.

Konkurentsiamet tegi PKLile ettekirjutuse, millega kohustati ettevõtjat hoiduma sadamapukseerimise teenuste osutamisel mittekonkurentidest klientidele tingimuste

seadmisest, mille kohaselt PKL osutab kliendile vastavat teenust üksnes juhul, kui klient ostab teenuse tervikuna PKLilt.

Samas on oluline rõhutada, et Konkurentsiameti eesmärgiks ettekirjutuse tegemisel ei olnud seada ohtu pukseerimisteenuse ohutust, vaid tagada PKLi kui turgu valitseva ettevõtja tegevuse vastavus konkurentsiseadusele. Turgu valitseva ettevõtja poolt sellise tingimuse seadmine, et klient telliks vajamineva teenuse tervikuna turgu valitsevalt ettevõtjalt, keeldudes vastasel juhul kliendile teenust osutamast, on üks tõsisemaid turgu valitseva seisundi kuritarvitamise vorme, kuna see piirab teiste kaubaturul tegutsevate ettevõtjate võimalusi oma kaupu pakkuda, kitsendades samal ajal klientide valikuvõimalusi või ähvardades neid soovitud kaubast üldse ilma jätta. Konkurentsiamet mõõnis, et PKLi poolt koostööst keeldumine Alfons Hakans puksiiridega võib teatud tingimustel olla meresõiduohutuse kaalutlustel objektiivselt põhjendatud, kuid PKL peab olema valmis igal üksikul juhul objektiivselt kontrollitaval viisil näitama, milles vastav oht konkreetselt seisneks

Kuivõrd Konkurentsiamet leidis, et käesolevas juhtumis vaatluse all olnud PKLi tegevus Eesti sadamates võis mõjutada arvestataval määral Euroopa Liidu liikmesriikide vahelist kaubandust, siis kohaldas Konkurentsiamet paralleelselt konkurentsiseadusega ka Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklit 82. Artikli 82 kohaselt on keelatud ühisturul või selle olulises osas turgu valitseva seisundi kuritarvitamine ühe või mitme ettevõtja poolt kui ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust.

Elektrienergia määratud tarne katkestamine ASi Narva Elektriijaamad poolt.³

Konkurentsiamet tegi 15. mail 2008. aastal ASile Narva Elektriijaamad (edaspidi NEJ) ettekirjutuse, millega kohustas ettevõtjat taastama elektrienergia tarnimine kahele väiksemale võrguettevõtjale – ASile Kulon (edaspidi Kulon) ja Sagro Elekter OÜ-le (edaspidi Sagro Elekter). Ettekirjutuse alusel kohustati NEJ-d taastama viivitamatult, kuid mitte hiljem kui ettekirjutuse kättesaamisele järgneva kahe tööpäeva jooksul Kulonile ja Sagro Elektrile määratud tarne korras elektrienergia müük vastavalt Kuloniga 27.08.2007.a ja Sagro Elektriga

³ http://www.konkurentsiamet.ee/public/Otsused/2008/e2008_07L.pdf

30.10.2007.a. sõlmitud lepingutele ja esitatud tellimustele ning mitte seadma määratud tarne müügi taastamist sõltuvusse elektrienergia avatud tarne ostmisest ASilt Eesti Energia.

NEJ katkestas alates 01. veebruarist 2008. aastal Kuloni ja Sagro Elektri elektrienergia varustamise, kuna osapoolte vahel olid erimeelsused elektrituruseaduse teatud punktide tõlgendamise osas ja alates 01. jaanuarist 2008. aastal jõustunud NEJ elektrienergia määratud tarne tüüptingimuste rakendamise osas.

Kulon ja Sagro Elekter ostsid elektrienergiat määratud ja avatud tarnena. Määratud tarnena müüakse seda osa elektrienergiast, mille tarbimist on võimalik ette prognoosida ning avatud tarnena seda osa, mis tuleneb elektrienergia tarbimise mittepognoositavast kõikumisest. Kulon ja Sagro Elekter ostsid elektrienergiat määratud tarnena NEJ-lt kehtiva lepingu alusel ning elektrienergiat avatud tarnena Baltic Energy Partners OÜ-lt (edaspidi BEP) samuti kehtiva lepingu alusel. NEJ asus elektrituruseaduse omapoolse tõlgenduse põhjal seisukohale, et BEPil puudus antud juhul õigus avatud tarnet osutada. Lähtuvalt NEJ poolsest elektrituruseaduse⁴ § 75 lg 1 tõlgendusest, peab seda tegema temaga sama kontserni kuuluva OÜ Jaotusvõrk poolt selleks nimetatud müüja, kelleks oli AS Eesti Energia. Selleks pidanuks Kulon ja Sagro Elekter sõlmima uued elektrienergia avatud tarne lepingud ASiga Eesti Energia. Kuna Kulon ja Sagro Elekter ei nõustunud NEJ seisukohaga ja jätkasid elektrienergia avatud tarne ostmist BEPilt, katkestas NEJ neile elektrienergia määratud tarne osutamise. Lisaks tõi AS Narva Elektri jaamad tarne katkestamise põhjuseks esile, et tema hinnangul olid Kulon ja Sagro Elekter ostnud põhjendamatult suurtes kogustes soodsa, reguleeritud hinnaga Eesti turule ette nähtud elektrienergiat.

Menetluse käigus jõudis Konkurentsiamet järeldusele, et NEJ omab Eestis elektrienergia tootmise ja hulgemüügi kaubaturul turgu valitsevat seisundit konkurentsiseaduse § 13 lg 1 tähenduses. NEJ on aastate jooksul säilitanud väga suurt turuosa, kuna elektrienergia impordi maht ei ole olnud märkimisväärne ja potentsiaalne konkurents ei ole reaalset mõju ettevõtja tegevusele ja tema turujõule avaldanud. Ka NEJ enda hinnangul on tema osatähtsus elektrienergia tootmisel Eestis üle 90% (2006/2007 majandusaasta aruande kohaselt 93%, 2008. aasta alguse seisuga ligikaudu 95%). Põhiosa NEJ toodetud elektrienergiast müüakse hulgi.

Konkurentsiameti hinnangul on tarne katkestamine põhjusel, et poolte vahel eksisteerivad erimeelsused seaduse tõlgendamise osas, turgu valitseva ettevõtja poolt asjakohatu ning

⁴ <http://www.konkurentsiamet.ee/?id=12258>

ebaproportsionaalne vahend oma eesmärkide saavutamiseks. Veelgi enam, antud juhul eksisteeris selline erimeelsus küsimuses, mis ei olnud isegi otseselt seotud määratud tarne osutamisega NEJ poolt. Viimasel oli võimalik oma klientidega tekkivaid erimeelsusi märksa mõistlikumatel viisidel lahendada. Konkurentsiamet ei nõustunud NEJ seisukohaga, et tarnest keeldumine ei kahjusta konkurentsi, kuna võrguettevõtjad ei konkureeri omavahel ja on loomulikud monopolid, osutades võrguteenust üksnes oma teeninduspiirkonnas. Käesolevas juhtumis ei olnud küsimus võrguteenuse osutamises, vaid võrguettevõtjate poolt elektrienergia ostus ja müügis. NEJ keeldus määratud tarne osutamisest võrguettevõtjatele, mis juba iseenesest on konkurentsi kahjustamine, võrguettevõtjate omavaheline konkurents või selle puudumine ei oma siinkohal tähtsust. Konkurentsiseaduse § 16 p 6 loeb põhjendamatu keeldumise kauba müügist üheselt turgu valitseva seisundi kuritarvitamiseks ehk konkurentsi kahjustamiseks. Riigikohus on leidnud, et monopoolse või olulise turujõuga ettevõtja majanduslik võim, sh tema poolt tarbijale lepingutingimuste dikteerimine, on üks peamisi ebasoovitavaid nähtusi, mida konkurentsioigus peab piirama⁵. Negatiivne mõju konkurentsile (konkurentsi kahjustamine) ei pea olema reaalne (nt saabunud tagajärje näol), vaid piisab, kui turgu valitsevat seisundit omava ettevõtja tegevus võib kaasa tuua konkurentsi kahjustamise (on võimeline avaldama negatiivset mõju). Hinnang sõltub konkreetsest situatsioonist kaubaturul⁶. Samuti ei ole oluline, et antud juhul on NEJ klientideks loomulikud monopolid, kes omavahel justkui ei konkureeri. Konkurents ei pea toimuma horisontaalsel tasandil NEJ, Kuloni ja Sagro Elektri (või üksnes Kuloni ja Sagro Elektri) vahel, vaid NEJ tegevus võib avaldada negatiivset mõju Kuloni ja Sagro Elektri majandustegevusele ja seega ka nende poolt omakorda tarbijatele pakutavatele tingimustele. Konkurentsiamet asus seisukohale, et NEJ kui Eestis elektrienergia tootmisel ja hulgimüügil turgu valitsevat seisundit omav ettevõtja rikkus konkurentsiseaduse § 16 punktides 4 ja 6 turgu valitseva ettevõtja tegevuse suhtes kehtestatud keelde. NEJ rikkus konkurentsiseaduse § 16 punkti 4 sellega, et seadis Kulonile ja Sagro Elektrile määratud tarne taastamise eeltingimuseks, et nimetatud ettevõtjad sõlmiksid avatud tarne lepingu ASiga Eesti Energia. NEJ on kirjeldatud viisil tegutsedes kahjustanud mitte üksnes Kulonit ja Sagro Elektrit, vaid ka BEPi kui ASiga Eesti Energia elektrienergia avatud tarne osutamisel konkureeriva

⁵ Riigikohtu otsus nr 3-3-1-66-02 18.12.2002, p 13

⁶ *DG Competition discussion paper on the application of Article 82 of the Treaty to the exclusionary abuses*

ettevõtja konkurentsivõimet. NEJ rikkus konkurentsiseaduse § 16 punkti 6 sellega, et ta keeldus põhjendamatult nimetatud võrguettevõtjatele elektrienergia müügist määratud tarne alusel.

AS Narva Elektri jaamad täitis Konkurentsiameti ettekirjutuse ning taastas ASile Kulon ja Sagro Elekter OÜle elektrienergia määratud tarne alates 2008. aasta 21. maist.

Koondumiste kontroll

Koondumiste kontrolli ülesandeks on säilitada ja arendada konkurentsi kaubaturgudel ning ära hoida konkurentsi kahjustavad koondumised.

2008. aastal esitati Konkurentsiametile 27 koondumise teadet ja 3 juhtumit tulid üle 2007. aastast. Seega oli 2008. aastal menetluses kokku 30 juhtumit. Seejuures tehti 28 koondumist lubavat ja üks koondumist keelav otsus ning ühe juhtumi osas lükkus menetlus ja otsuse tegemine 2009. aastasse. Kolmel juhul tehti otsus täiendava menetluse alustamise kohta.

Nimetatud 28 lubavast otsusest tehti 26 menetluse esimeses faasis ehk seadusandja poolt lubatud 30 kalendripäeva jooksul. Kaks koondumist lubavat otsust ning üks koondumist keelav otsus tehti menetluse teises faasis ehk lubatud viie kuu jooksul. Menetluse tegelik pikkus esimeses faasis oli keskmiselt 18 päeva (konkurentsiseadusega on lubatud menetluse kestvus kuni 30 päeva) ja täiendava menetluse keskmine pikkus oli 99 päeva, mis tegelikult oli veelgi lühem, kuna sellest ei ole lahutatud menetluse peatamist koondumise teates esinenud puuduste kõrvaldamiseks (lubatud menetluse kestvus on kuni 30 päeva pluss 4 kuud).

Teatatud koondumiste arv oli 2008. aastal väiksem kui eelmisel aastal, mis annab tunnistust, et majanduskasvu aeglustumisega on ka ettevõtjate koondumiste arv mullusega võrreldes vähenenud.

Menetluses olnud koondumisjuhtumitest oli jaotus koondumisviiside järgi alljärgnev:

- 28 koondumise puhul oli tegemist ettevõtja poolt valitseva mõju omandamisega teise ettevõtja või tema osa üle (§ 19 lg 1 p 2);

- 2 koondumise puhul oli tegemist ettevõtjate poolt ühiselt valitseva mõju omandamisega kolmanda ettevõtja või tema osa üle (§ 19 lg 1 p 3).

Enamik koondumistest toimus Eesti ettevõtjate vahel (20 koondumist), 6 koondumise puhul olid mõlemad koondumise osalised välismaised ettevõtjad ning 4 juhul olid koondumise osalised nii välisriigis registreeritud ettevõtja kui ka Eesti ettevõtja.

2008. aastal kasvas märgatavalt Eesti ettevõtjate, kelle konkreetne mõju Eesti kaubaturgudele on eriti oluline, koondumiste osakaal, mis moodustas 67% teatatud koondumiste koguarvust. Välismaiste ettevõtjate koondumiste osakaal on Eestis langenud ja on nüüd vaid 20% teatatud koondumiste koguarvust. Jätkuvalt tunnevad välismaised investorid huvi Eesti ettevõtjate omandamise vastu, sh ka erakapitali fondid, kuna selliste koondumiste osakaal teatatud koondumiste koguarvust oli 13 %.

Koondumised toimusid 2008. aastal järgmistel kaubaturgudel: toiduainete tootmine ja müük; apteegiteenused ja ravimite hulgimüük; hotelli- ja kinnisvarateenused; nafta ja naftasaaduste terminaliteenused; ehituskaupade müük; kemikaalide turustamine ja plasttoodete müük; terastoodete müük; turvateenused; jäätmekäitlus; jalatsite ja nahktoodete jaemüük; kondiitritoodete müük; lihatoodete müük; polüuretaanvahttoodete hulgimüük; suhkru hulgimüük; piimatoodete tootmine ja müük; maagaasivõrkude arendus; tehnovõrkude projekteerimine ja ehitamine; hasartmängude korraldamine, majapidamiskaupade jaemüük; toidu- ja tööstuskaupade ning alkohoolsete jookide hulgimüük; mööbli tootmine ja müük; sõiduautode müük ja hooldus.

Olukord ravimite turustamisel Eestis ning Terve Pere Apteek OÜ ja OÜ Saku Apteek koondumise keelamine

Eestis on selgelt täheldatav tendents, kus suuremate ravimite hulgimüüjatega (AS Magnum ja Tamro Eesti OÜ) samasse kontserni kuuluvad ettevõtjad omandavad apteekke, mille tagajärjel kindlustatakse kontserni kuuluvale ravimite hulgimüüjale tarnekanal ning omandatud apteekidel kaob võimalus tarnija valiku osas. Selline turustruktuuri pidev muutumine kõrgema kontsentreerituse suunas on Konkurentsiameti hinnangul käesolevaks ajaks viinud olukorrani, kus on tekkinud konkurentsi kahjustumise oht. Ettevõtjatevahelise

konkurentsipurve vähenemine avaldaks mõju ravimite valikule ning seeläbi ka ravimite üldisele hinnatasemele sellisel viisil, et see oleks kasulik ravimite turustamisega tegelevatele ettevõtjatele, kuid mitte lõpptarbijale ega riigile tervikuna.

Ravimite hulgimüüjate ja apteekide vaheline vertikaalne integreerumine sai alguse 2000. aastal, mil asuti sõlmima nendevahelisi koostöökokkuleppeid ja looma apteegikette, mille peamiseks varustajaks sai sama kontserni ravimite hulgimüüja. Kõige edukamateks selliste kokkulepete sõlmijateks on osutunud kaks ettevõtjat: AS-iga Magnum samasse kontserni kuuluv Magnum Medical OÜ ning Tamro Eesti OÜ. Apteeke koondavateks ettevõtjateks on Magnum AS-i kontserni kuuluv Terve Pere Apteek OÜ ja Tamro Eesti OÜ-ga samasse kontserni kuuluv OÜ Koduapteek. Lisaks omandisuhete kaudu seotud apteekidele on kummalgi ravimite hulgimüüjal ka koostööpartneritest apteegid, kes kuuluvad samadesse apteegikettidesse ning tarnivad enamuse enda poolt müüdavast kaubast ühelt ja samalt ravimite hulgimüüjalt. Magnum Medical OÜ on peamiseks tarnijaks „Apotheka“ kaubamärgi kandvatele apteekidele (ligikaudu 180 apteeki) ja „Farmacia“ apteekidele (40 apteeki) ning Tamro Eesti OÜ on põhitarnijaks „+Apteek1“ kaubamärgiga apteekidele (ligikaudu 190 apteeki). Kokku moodustab nimetatud kolme apteegiketi osatähtsus kogu Eesti üldapteekide müügitulust ligikaudu 87%, sealhulgas Magnum Medical OÜ tarnetest sõltuvate „Apotheka“ ja „Farmacia“ apteekide osatähtsuseks on ligikaudu 54%.

Aastatel 2003 – 2008 on Konkurentsiametile esitatud nende poolt koondumiseks loa saamise taotlusi kokku 14 korral:

TABEL 2. ASi Magnum ja Tamro Eesti OÜ poolt esitatud koondumise loa taotlused

Aasta	AS Magnum		Tamro Eesti OÜ	
	Teadete arv	Omandatud apteekide arv	Teadete arv	Omandatud apteekide arv
2003	2	57	0	0
2004	0	0	3	10
2005	0	0	1	10
2006	0	0	1	4

2007	3	4	4	10
2008	0	0	0	0
Kokku	5	61	9	34

Selgituseks ülaltoodud tabelile on oluline lisada, et selles välja toodud omandatud apteekide arv ei kajasta nimetatud kontsernide poolt kõiki omandatud apteeke, vaid neid, mille kohta on Konkurentsiametile esitatud koondumiste teated. Tegelikult on nendesse kontsernidesse kuuluvate apteekide arv suurem. Lisaks ei sisalda tabel neid apteeke, mis on liitunud „Apotheka“, „Farmacia“ või „+ApteeK1“ apteegiketiga ning on saanud enamjaolt ühe kindla ravimite hulгимүүја poolt tarnitava kauba edasimүүјaks, kuid ei ole AS-iga Magnum ega Tamro Eesti OÜ-ga seotud omandisuhete kaudu. Nimelt loetakse koondumiseks üldjuhul valitseva mõju omandamist, mis ei seisne ainult enamusosaluses, vaid võib vastavalt konkurentsiseaduse § 2 lõikele 4 toimida ka tehingu või põhikirja alusel või muul viisil. Sellest võib järeldada, et ravimite hulгимүүјад ei ole arvestanud neid apteeke, mis on sõlminud konkreetse ravimite hulгимүүјaga sellise tarnekokkuleppe, mille tulemusel apteek tarnib temalt valdava enamuse kogu enda poolt turustatavast kaubast, niivõrd tugevaks seoseks, et pidada seda valitsevaks mõjuks. Turupraktika on näidanud, et apteegiketti kuulumisega kaasnevad siiski väga kindlad ja püsivad tarded peamiselt vaid ühelt kindlalt ravimite hulгимүүјalt. Seega, võrreldes apteekide omandamisi (osaluse kaudu) ravimite hulгимүүјate poolt ja apteekide liitumisi apteegikettidega, on olnud mõju konkurentsiolekorrade praktiliselt sama - apteek ei vali enam endale hulгимүүјaid ning teised hulгимүүјад kaotavad tarnekanali. Sisuliselt on ülmärgitud kolm suuremat apteegiketti kindlustanud kahele suuremale ravimite hulгимүүјale nende tarded.

2008. aastal tegi Konkurentsiamet oma ajaloos esimese koondumist keelava otsuse.

AS-iga Magnum samasse kontserni kuuluva Terve Pere Apteek OÜ ja OÜ Saku Apteek koondumise keelamise põhjenduseks oli konkurentsi kahjustava tendentsi peatamine. Konkurentsi kahjustav tendents seisneb AS Magnum kontserni turujõu järk-järgulises tugevnemises ning teiste turuosaliste poolt temale avaldatava konkurentsipurve pidevas vähenemises. Kindlate ja stabiilsete tarnekanalite olemasolu iseloomustab väljakuunenud kaubaturgu ravimite hulгимүүјate jaoks ning ravimite hulгимүүјate vaheline

konkurentsisure on muutunud minimaalseks. AS Magnum kontsern on saavutanud väga tugeva turupositsiooni kogu ravimite turustamise ahelas alates ravimite Eestisse sisseostmisest kuni apteekidest lõpptarbijale väljastamiseni. Tema vertikaalselt integreeritud struktuur ning vähene väline konkurentsisure on muutnud AS-i Magnum olulise turujõuga ettevõtjaks nende ravimitootjate jaoks, kes soovivad turustada oma kaupa Eestis. Magnum Medical OÜ kontserni osatähtsus ravimite Eestisse sisseostmisel on suures proportsionaalses ülekaalus võrreldes teiste ravimite hulgimüüjatega. Lisaks põhjustab tugevat turujõudu omav vertikaalselt integreeritud ettevõtja ning tema turujõu tugevnemine kaubaturgude sulgumise efekti, mille tulemusel järjest suurem osa kaubaturust jääb suletuks teistele ravimite hulgimüüjatele ning seega väheneb nende kliendibaas. Hulgimüüjate kliendibaasi vähenemisega kaasneb ka pöördvõrdeline protsess – väheneb apteekide tarnijate ring (Magnum Medical OÜ tarnetest sõltuvate „Apotheka“ ja „Farmacia“ apteekide osatähtsuseks kogu Eestis on ligikaudu 54%), mille tulemusel ühtlustub erinevate apteekide kaubavalik ja hinnatase ning vähenevad nendevahelised konkureerimisvõimalused. Seega avaldab kokkuvõttes AS Magnum kontserni turujõu tugevnemine konkurentsi kahjustavat mõju ravimitootjatele, ravimite hulgimüüjatele ja apteekidele. Selliste tendentside süvenedes muutub lõpptarbija jaoks ravimite valik järjest rohkem sõltuvaks vaid ühe ettevõtja nomenklatuurist ja hinnatasemest. Konkurentsisure puudumisel on ettevõtjal võimalik pakkuda ravimeid tuginedes tema enda majanduslikele kaalutlustele, mille tulemusel võivad kahjustuda lõpptarbija huvid. Näiteks võib ettevõtja valida analoogsete (sama või erineva toimeainega, kuid sama ravitulemust andvate) ravimite seast kallimate turustamise. Olulise turujõuga vertikaalselt integreeritud ettevõtja võib asuda dikteerima ravimite turustamise tingimusi. Selliseid ohte nähes ning arvestades seejuures ka ravimituru eriregulatsiooni, mis osaliselt piirab ettevõtjate võimalusi kahjustada konkurentsi, otsustas Konkurentsiamet Terve Pere Apteek OÜ ja OÜ Saku Apteek koondumise keelata.

RAUDTEE- JA ENERGIATEENISTUS

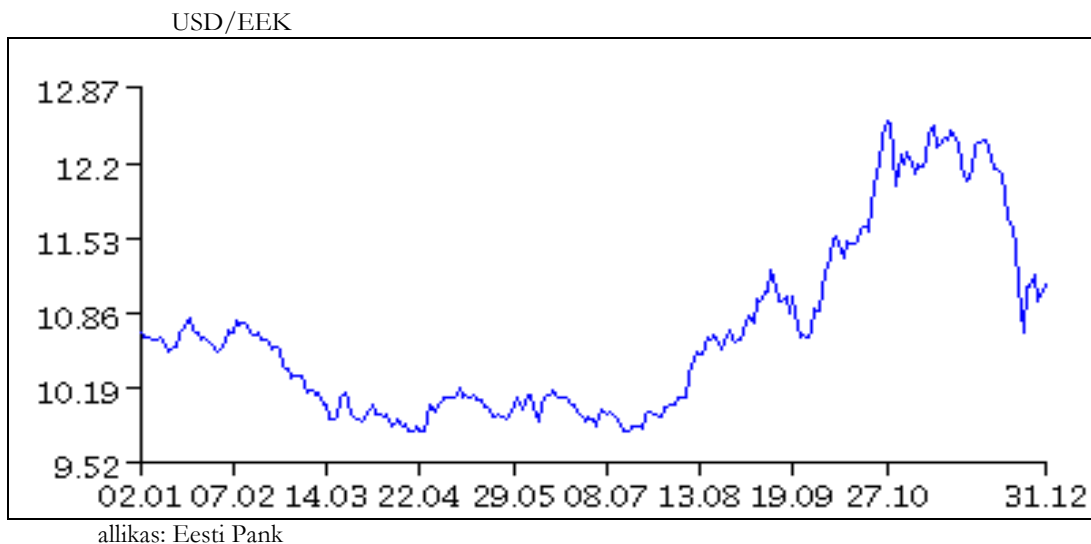
Raudtee- ja energiateenistuse üks kesksemaid ülesandeid on stabiilsete tingimuste tagamine tarbijatele elektri-, kaugkütte- ja maagaasiturul. Oma tegevuses lähtub raudtee- ja energiateenistus peamiselt energeetika- ja raudteesektorit reguleerivatest õigusaktidest: elektrituru-, maagaasi-, kaugkütte-, vedelkütuse- ja raudteeseadusest.

2008. aastal kujunesid kütus ja energia olulisteks märksõnadeks nii tarbijatele kui ettevõtjatele. Kõige lihtsamini on see hoomatav kürest muutuvast bensiini ja diislikütuse hinnast, millega tarbija on aastate jooksul juba harjunud. Samas ei saa ära unustada, et ka elektri-, maagaasi- ning kaugküttesektor sõltuvad otseselt või kaudselt toornafta hinnast maailmaturul (vt joonis 3) ning USA dollari ja Eesti krooni kursist (vt joonis 4).

allikas: www.finanze.net

JOONIS 3. Toornafta hinna muutus perioodil mai 2006 kuni jaanuar 2009

JOONIS 4. USA dollari ja Eesti krooni kurss 2008.aastal

Kuna Eestis toodetakse valdav enamus elektrienergiast põlevkivist, siis ei mõjuta toornafta hinna ja valuutakursi muutus küll otseselt elektrienergia tarbijaid, kuid siiski maagaasi- ja kaugkütteteenuste tarbijaid.

2008. aastal kujunes oluliseks teemaks CO₂ emissiooni vähendamise poliitika ning sellest sõltuvalt ka elektrienergia tootmise tulevik Eestis. Elektri tootmise osas kujuneb kriitiliseks aasta 2016, mil enamus ASi Narva Elektri jaamad põlevkivil töötavatest plokkidest ei vasta Euroopa Liidu keskkonnanõuetele ning need tuleb sulgeda või renoveerida. Vastavalt prognoosidele kujuneb eelpoolmainitud aastal vajaminevaks võimsuseks ligi 2 000 MW ehk juurde oleks vaja vähemalt 1 300 MW ulatuses uusi võimsusi. Teisiti öeldes – kui midagi ette ei võeta, siis on 10-aastases perspektiivis vajalikust võimsusest puudu ligi kaks kolmandikku.

Nimetatud teemat on põhjalikult arutatud ning ideed elektrivarustuse tagamiseks ulatuvad seinast-seina - alates ideest katta kogu energiavarustus Läänemerre ehitatavate tuulikutega kuni ideeni ehitada Eestisse oma tuumajaam. Samas seab Euroopa Komisjoni poliitika, mille eesmärgiks on oluliselt vähendada CO₂ emissiooni, Eesti raskesse olukorda. Kui alates 2013. aastast tuleb kogu elektritootmiseks vajalik CO₂ osta turuhinnaga, siis seab see põlevkivienergeetika konkurentsivõime küsimärgi alla. Tuleviku varustuskindluse osas on murettegevaks asjaoluks, et veel aasta tagasi kindlana näinud investeerimisotsus uute plokkide ehitamiseks Narva Elektri jaamadesse on nüüd külmutatud. Ning tundub, et Eesti Energia AS ei julge võtta riski investeerimisotsuse osas enne, kui on selgus CO₂ poliitika

osas. Kui Eesti soovib ka 2016. aastal kodumaise toodanguga elektritarbimise katta, siis on vajalik otsused juba täna langetada.

2008. aasta ei olnud kõige meeldivam gaasitarbijatele, keda üllatas ligi mitmekordne hinnatõus, mis omakorda kandus edasi ka suurele osale soojustarbijatest. Gaasitarbija huvide kaitsmiseks on Konkurentsiametil kahjuks võrdlemisi piiratud võimalused ning seda saab realiseerida vaid võrguteenuste hinnaregulatsiooniga. Samas moodustavad näiteks tüüpilise gaasi tarbiva kaugkütte katlamaja puhul kulud infrastruktuurile alla 10% lõpphinnast. Gaasi kodutarbija puhul on see näitaja sõltuvalt gaasitarbijast 10-20%. Võrdluseks on näiteks elektri kodutarbija hinnas võrguteenuste osakaal kuni 60%, mis näitab, et ka vaba elektrituru tingimustes on Konkurentsiametil oluline roll tarbijate hinnakujunduses.

Seega ei saa ära unustada, et nii elekter, gaas kui ka kaugküte jõuavad tarbijani vastava infrastruktuuri, kas elektri-, gaasi või kaugküttevõrgu kaudu ning infrastruktuuri ehk võrgu kasutamise tasud on absoluutselt sõltumatud nafta maailmaturu hinna kõikumistest. Kuna infrastruktuuri näol on tegemist loomulike monopolidega, siis kuulub nende hinnaregulatsioon Konkurentsiameti pädevusse. Infrastruktuuriteenuste hinnakujundus sõltub aga eelkõige kohalikest majandusoludest nagu investeeringute vajadusest, kaupade ja teenuste hindade muutumisest vastavalt siseriiklikule inflatsioonile ning tehnilisest efektiivsusest. Järelikult ei ole infrastruktuuritasudel mingit seost kütuse hinna muutustega maailmaturul ja nende teenuste hinnad on stabiilsed ning jäävad reeglina ka inflatsioonist madalamaks. Vastavalt kehtivale seadusele peab ettevõtja elektri- ja gaasitarbijatele esitataval arvel eristama kulud võrguteenuse ehk infrastruktuuri kasutamise eest ning kulud energiale või kütusele. Nii on igal tarbijal võimalik jälgida, millest koosneb temale esitatud elektri või gaasi arve.

Vastavalt Euroopa Liidu elektri- ja maagaasidirektiivile on kõikidele elektri- ja gaasitarbijatele tagatud vaba juurdepääs võrgule, mis tähendab, et tarbijal on õigus endale ise elektri- või gaasimüüja valida ning soovi korral ka müüjat vahetada. Elektrituru avamise osas on Eestil üleminekuperiood 2013. aastani. Aastaks 2009 peab aga Eesti avama oma elektrituru 35% ulatuses, mis tähendab, et juba siis saavad suuremad tööstustarbijad valida endale ise sobiva elektrimüüja või -tootja. Gaasituru osas Eestil ülemikuperioodi ei ole ning alates 1. juulist 2007 on kõikidel tarbijatel õigus endale gaasimüüja valida.

Olulise sündmusena 2008. aastal tuleb ära märkida OÜ Põhivõrk ja OÜ Jaotusvõrk elektrienergia võrgutasude indekseerimise jätkamine. Nimelt kooskõlastatakse alates 2005.

aastast elektrienergia võrgutasud 3-aastaseks perioodiks ning muudetakse igal aastal vastavalt inflatsioonile. Tänapäevaste teadmiste ja kogemuste põhjal võib kinnitada, et indekseerimine on hästi õnnestunud ning sama suunda tuleb jätkata ka tulevikus. Uus 3-aastane regulatsiooniperiood käivitus 1. märtsist 2008 ning kestab kuni 2010. aasta 1. märtsini. Lisaks kooskõlastati ASile Eesti Põlevkivi uus põlevkivi piirhind 147,69 kr/t ja ASi Narva Elektri jaamad elektrienergia tootmishind 44,64 s/kWh (kaalutud keskmine tootmishind). Seejuures tasub ära märkida, et endine põlevkivi piirhind 133 kr/tonn kehtis alates 1998. aastast, seega 10 aastat. ASi Narva Elektri jaamad elektrienergia tootmishind kehtis 2002. aastast, kokku 6 aastat.

Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse § 66 lg-st 10 tulenevalt lisandusid alates 01.01.2008 aktsiisimaksud elektrienergiale 5 s/kWh ja maagaasi hinnale 157 kr/tuh m³. Samuti maksivad kõik elektrienergia tarbijad alates 2007. aasta maist taastuvate energiaallikate ning koostootmisjaamade toetamise tasu, mis 2007. aastal oli 2,18 senti/kWh ning 2008. aastal 3,03 senti/kWh. Lõpptarbijajaoks lisandub nendele summadele veel käibemaks.

Vastavalt haldusmenetluse seadusele ning energeetikasektorit reguleerivatele elektrituru-, maagaasi- ja kaugkütteseadusele annab Konkurentsiamet välja haldusakte: otsuseid ja ettekirjutusi. Näiteks kooskõlastab amet otsusega hindu või otsustab neid mitte kooskõlastada. Otsusega väljastatakse ettevõtjatele tegevusluba ja vajadusel muudetakse seda. Samuti lahendatakse otsusega turuosaliste vahelisi vaidlusi, sealhulgas tarbijate kaebusi nendega seotud ettevõtjate tegevuse suhtes. Ettekirjutus tehakse turuosalisele (ettevõtjatele või teisele isikule) juhul, kui on ilmnunud seaduse rikkumisi, nende rikkumiste lõpetamiseks, tagajärgede kõrvaldamiseks või muude toimingute tegemiseks seadusest tulenevalt. Seaduse järgi peavad otsused olema motiveeritud ja põhjendatud. Turuosaliste kaebuste lahendamise eesmärgiks on, et kohtu asemel saab tarbija pöörduda Konkurentsiameti poole, kes teeb otsuse reeglina kohtust kiiremini, nimelt on ametile seadusega pandud kohustus teha otsused hiljemalt 60 päeva jooksul alates kaebuse laekumisest.

Raudtee- ja energiateenistuse töömahtu iseloomustab nii aastas tehtud otsuste, ettekirjutuste, analüüside kui ka reguleeritavate ettevõtjate arv. Kõige suurema töömahuga on hindade kooskõlastamise protsess, mistõttu parima ülevaate teenistuse tööst annab ettevõtjate arv, kellele hinnaregulatsiooni teostatakse. 2008. aasta seisuga teostab amet järelevalvet valdkonniti järgnevatel ettevõtjate üle: elektri põhivõrk (1), elektri jaotusvõrgud (40), gaasi

põhivõrk (1), gaasi jaotusvõrgud (27), kaugkütte ettevõtjad võrgupiirkondade kaupa (40), elektrienergia ja soojuste tootmine, põlevkivi kaevandamine (3).

Tuleb tõdeda, et viimase kolme aasta jooksul on reguleeritavate ettevõtjate arv tunduvalt kasvanud. Selle põhjuseks on uute gaasivõrkude arendamine ning kaugkütte ettevõtjate omandamine kontsernide poolt, kus vastavalt kaugkütteseadusele läheb hinnaregulatsioon kohalikult omavalitsuselt üle Konkurentsiametile. Samuti lisandusid 2008. aastast Konkurentsiameti ülesannete hulka raudteeseadusest tulenev järelevalvekohustus raudtee-ettevõtjate üle. Sellega lisandus ettevõtjate, kelle tegevus on ameti järelevalve all, hulka veel 31 raudtee-ettevõtjat

AS Eesti Põlevkivi, AS Narva Elektriijaamad ning Eesti Energia AS müügiettevõtte hindade kooskõlastamine

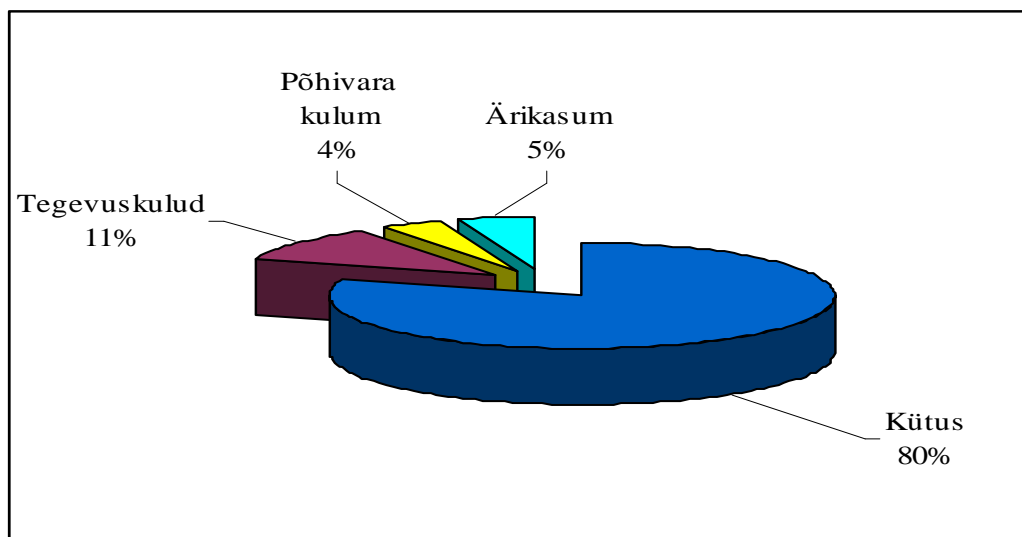
2007. aasta septembris esitas Eesti Energia AS (edaspidi Eesti Energia) taotluse lõpptarbijatele müüdava elektrienergia hinna kooskõlastamiseks. Elektrienergia hind koosneb omakorda põlevkivi (AS Eesti Põlevkivi), elektri tootmise (AS Narva Elektriijaamad) ning müügi (Eesti Energia AS müügiettevõtte) hinnast. Konkurentsiamet kooskõlastas 2008. a. veebruaris-märtsis elektri hinna eelpool nimetatud komponentide kaupa. Kõikides ettevõtetes tuvastas amet piisavalt kulude kokkuhoiu võimalusi, mistõttu kujunes hind tunduvalt soodsamaks kui taotluses esitatud. Kokkuvõttes säästeti elektritarbijatele ligikaudu pool miljardit krooni. Seoses hindade kooskõlastamisega analüüsiti ka Eesti Energia väiteid võimalikust CO₂ kvootide puudujäägist käimasoleval jaotusperioodil (2008-2012), mille tulemusena selgus, et kodumaiseks tootmiseks on CO₂ kvote piisavalt ning võimalik puudujääk, mis sõltub toodangu kogusest, ei ületa 1-2 protsenti. 2008. aasta septembris toimus hindade indekseerimine inflatsiooni alusel ning seejuures võeti arvesse ka ettevõtetele sätestatud kulude kokkuhoiu kohustust.

Kaugkütte ettevõtete hinnaregulatsioon

Kuna mitmed omavalitsused on kaugkütte seaduse alusel kehtestanud kaugkütte piirkonnad, kus vastav ettevõtte on loomuliku monopoli seisuses, siis on Konkurentsiamet arendanud ja tugevdanud kaugkütte sektori hinnaregulatsiooni. Regulatsiooni tugevdamise on tinginud ka tõusvad kütuste hinnad. Koos kütuste hinnatõusuga tuleb aga saavutada kõrgem efektiivsus nende kasutamisel. Kuna suuremad kontsernid AS Eraküte ning Fortum Termest AS opereerivad mitmeid kaugküttevõrke ning vastavalt seadusele tuleb igale kaugküttevõrgule kooskõlastada kulupõhine hind, siis on mõlema äriühingu koosseisu kuuluvatele kaugküttevõrkudele koostatud eraldi analüüsid ning otsused hindade kooskõlastamiseks. Kokku tehti 2008. aastal 84 otsust soojuse hinna kooskõlastamise osas. Enamik soojuse piirhindu on kooskõlastatud hinnavalemi alusel. Hinnavalemit kasutatakse soojuse piirhinna kooskõlastamiseks soojusettevõtja taotlusel tema tegevusest sõltumatute ja soojuse hinda mõjutavate tegurite ilmnemisel (eelkõige kütuste hindade muutumisel).

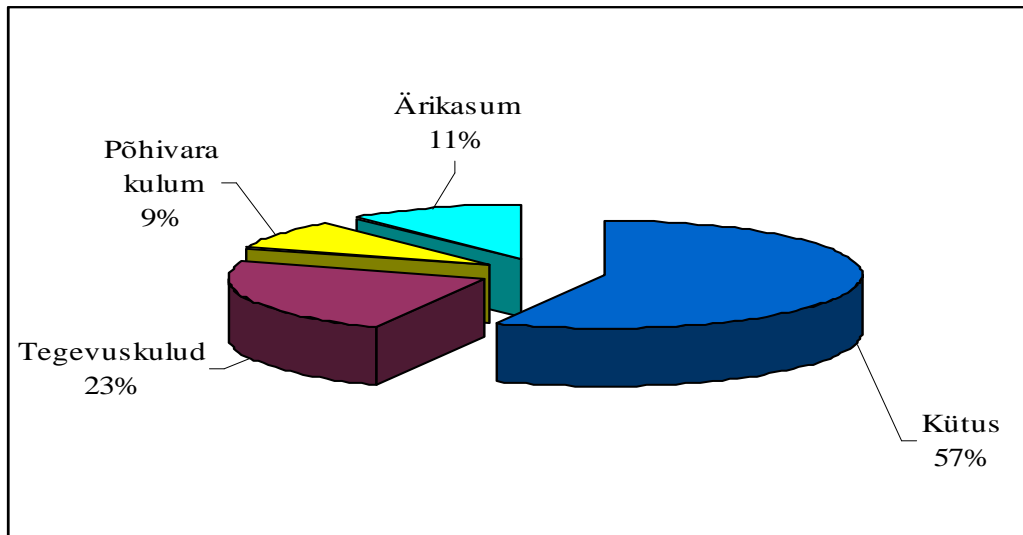
Alljärgnevalt on toodud näide kahe soojusettevõtja soojuse hinna kujunemisest 2008. aasta detsembrikuus, kusjuures soojust toodeti erinevate kütuste baasil.

AS Tallinna Küte kasutas soojuse tootmiseks 100% ulatuses maagaasi ning soojuse hinnaks kujunes 2008. aasta detsembrikuus **1024 kr/MWh** (diagrammil on kütuse komponent kajastatud koos ostetud soojuse komponendiga)

JOONIS 5. Soojuse hinnakomponendid soojuse tootmisel maagaasi baasil

AS Võru Soojus kasutas soojuse tootmiseks 100% ulatuses hakkepuitu ning soojuse hinnaks kujunes 2008. aasta detsembris **744 kr/MWh**.

JOONIS 6. Soojuse hinnakomponendid soojuse tootmisel puiduhakke baasil

Uue lähenemisenä on seoses kütuste hinnatõusuga täpsema vaatluse alla võetud ettevõtete tehniline efektiivsus: soojuse tootmise kasutegur ja trassikadu. Amet on hindade analüüsimisel võtnud kasutusele miinimumstandardi, mis tähendab, et aktsepteeritakse kasutegurit ja trassikadu, mis vastab vähemalt minimaalsetele tehnilistele nõuetele.

Tegevuslubade taotluste läbivaatamine ning otsuste või käskkirjade välja andmine

Energeetikasektorit reguleerivate elektrituru-, maagaasi- ja kaugkütteseaduse alusel väljastatud tegevuslubasid omavad 40 elektriettevõtjat, 29 gaasiettevõtjat ja 16 soojuseettevõtjat. 2008. aastal koostati tegevuslubadega seonduvalt 31 otsust, märkimist väärivad uute koostootmisjaamade turule tulek (OÜ Digismart, Esro Elekter OÜ). Lisaks vormistas amet raudteesektori osas 15 käskkirja raudteeseaduse alusel antavate tegevuslubade kohta. 5 juhul oli tegemist otsustusega tegevusloa andmise kohta. 10 juhul taotlesid tegevuslubade omanikud, olles kaalunud oma võimalusi jätkata tegutsemist raudteettevõtjana tegevusloale kantud tegevusalal, oma tegevusloa kehtivuse lõpetamist raudteeseaduse alusel.

Elektri- ja gaasivõrguettevõtjate hinnaregulatsioon

Kuna võrguteenuse osutamisel on tegemist loomulike monopolidega, siis on vajalik põhjaliku hinnaregulatsiooni rakendamine kõikidele ettevõtetele, olenemata nende suurusest. 2008. aastal tehti kokku 194 otsust hindade kooskõlastamise osas. Sedavõrd suur otsuste arv on tingitud kahest asjaolust. Esiteks tuleb vastavalt maagaasiseadusele kooskõlastada kõikide väikeste gaasiettevõtete poolt kodutarbijatele müüdava gaasi hind. Selliste kooskõlastuste arv oli 139. Kuna alates 1. juulist 2007 on maagaasi turg avatud kõikidele tarbijatele, siis on otstarbekas kooskõlastada tulevikus kodutarbijatele müüdava gaasi hind vaid turgu valitsevale ettevõttele Eesti Gaas, sest vajadusel saab kodutarbija vahetada gaasi müüjat. Vastav seaduse muudatuse ettepanek on koostamisel Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis (edaspidi MKM). Ka viis Konkurentsiamet koostöös Tarbijakaitseametiga läbi tarbijate teavitamise kampaania, kus selgitati tarbijatele, et seoses maagaasituruga avanemisega saavad kodutarbijad vabalt maagaasi müüjat valida.

Seoses Narva Elektri ja Eesti Energia hinna muutumisega ning võrgutasude indekseerimisega ning osade võrguettevõtjate regulatsiooniperioodi lõppemisega, muutusid elektrivõrguettevõtjate võrgutasude ja elektrienergia hinnad, mille kohta tehti kokku 50 otsust (võrgutasud 28; elektrienergia hinna piirmäär 22). Novembris toimus OÜ Põhivõrk ja OÜ Jaotusvõrk hindade indekseerimine.

Turuosaliste vaheliste vaidluste lahendamine ja turu järelevalve

Turuosaliste vaheliste vaidluste lahendamine on toimunud vastavalt seadusega ettenähtud tähtaja (60 päeva) jooksul. 2008. aastal tehti kokku 16 otsust kaebuste lahendamiseks. Vastuseid kaebustele ja teabenõuetele koostati 134, seejuures tehti 2 ettekirjutust. Seoses energiatarbijatele seadusega sätestatud õiguste tagamisega teostatakse monitooringut seaduste täitmise osas, millest tulenevalt menetleti ning koostati liitumistasude (13) ja tüüptingimuste (41) osas kokku 54 otsust.

Raudtee- alaste kaebuste menetlemine

Koos uue Konkurentsiameti moodustamisega tuli ametile üle kohustus lahendada kohtuvälise menetlejana raudteealaseid kaebuseid, mis on esitatud nii endise Raudteeinspektsiooni otsuste kui ka ASi Eesti Raudtee tegevuse kohta. Varasemalt olid kohtuvälise menetleja ülesanded MKMi pädevuses, millega seoses võttis amet ministriumilt üle 19 kaebust, millest vanim pärines 2004. aasta septembrist.

Need 19 kaebust liideti kokku 6 erinevaks menetluseks, kuna sarnaseid asju oli otstarbekas koos menetleda. Ühel juhul esitas raudteeettevõtja kaebused ühe aluskäskkirja ja selle nn järelkäskkirjade peale, teisel juhul esitasid erinevad raudteeettevõtjad kaebused ühe haldusakti peale praktiliselt samadel argumentidel.

2008. aastal esitas Westgate Transport OÜ ametile ka ühe uue kaebuse, seda Tehnilise Järelevalve Ameti käskkirja peale. Nimetatud kaebuse menetlemine on lõppjärgus.

Konkurentsiamet on 2008. aasta jooksul lahendanud MKM-i poolt üle antud asjadest 5 juhtumit. Amet on sisuliselt peatanud menetluse ja otsuse tegemise AS-i Spacecom kaebuses AS Eesti Raudtee tegevuse peale (2004), sest pooled vaidlevad täpselt samade asjaolude baasil omavahel Tallinna Halduskohtus ning amet ei pea käesoleval juhul õigeks otsuse tegemist kohtuga samaaegselt.

Oma sisult on kõik eelpool viidatud kaebused praktiliselt ühe sisuga – vaidlustatud on kas raudteeinfrastruktuuri kasutustasu suurus, mis on määratud haldusorgani poolt või ASi Eesti Raudtee poolt raudteeinfrastruktuuri läbilaskevõime osade kasutada andmist.

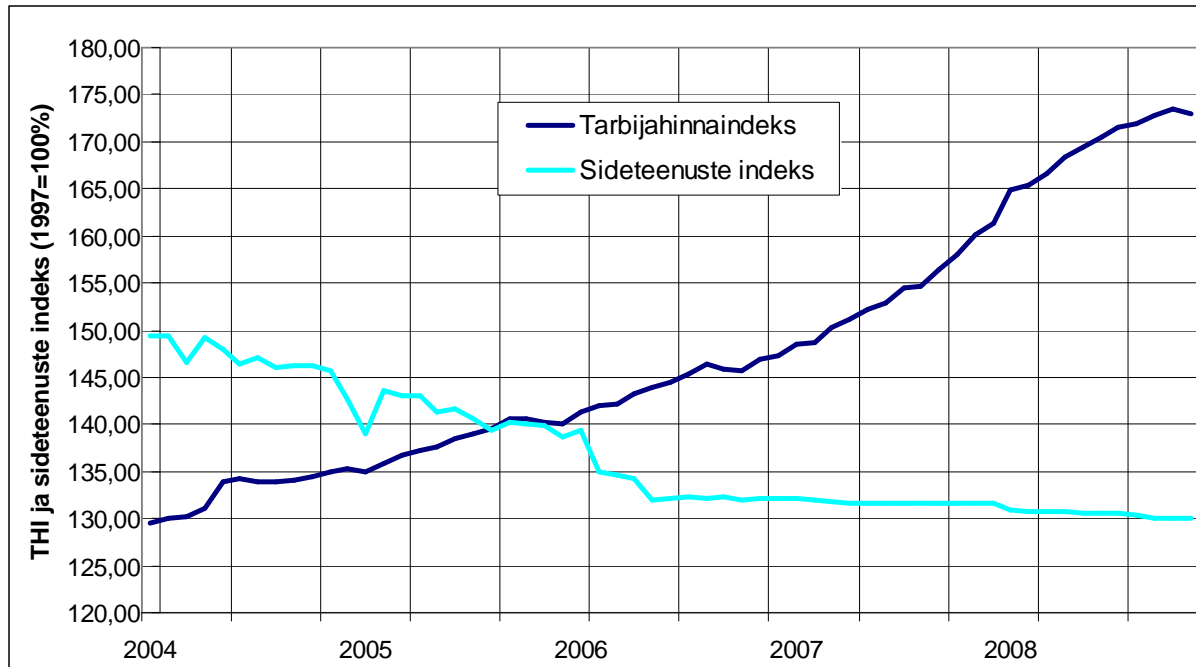
SIDETEENISTUS

Elektroonilise side valdkond

Eesti elektroonilise side turu arengud 2008. aastal on kooskõlas maailmas toimuvate üldiste protsessidega. Kõnealusel aastal alguse saanud ning süvenev finants- ja majanduskriis mõjutab kindlasti ka elektroonilise side sektorit. Samas on sideettevõtjad võrreldes teistes valdkondades tegutsevate ettevõtjatega mõnevõrra paremas olukorras, kuna teenuste osutamise eest laekuvad perioodilised rahavood on küllaltki stabiilsed ning võimaldavad ettevõtjal tegevust jätkata.

Keerulisemates majandusoludes on olulisem ka jätkusuutliku ja arenguvõimelise elektroonilise side valdkonna toetamine läbi tõhusa konkurentsi tagamise. Samas peab Konkurentsiameti poolne regulatiivne sekkumine olema hästi põhjendatud ja motiveeritud, kuna liigsed meetmed võivad sektori arengut hoopis pärssima hakata. Seni näitavad 2008. aasta andmed siiski seda, et mitmetel elektroonilise side turgudel on regulatiivne sekkumine vajalik ja põhjendatud ning rakendatud meetmed on aidanud kaasa konkurentsiolukorra paranemisele.

Konkurentsiameti hinnangul on regulatiivne sekkumine toetanud hindade langust jaeturul: sideteenuste hinnad on 2008. aastal jätkanud kerget langust vaatamata kiirele tarbijahinnaindeksi kasvule aasta kolmes esimeses kvartalis. Sideteenuste hinnaindeksi märgatav ja püsiv langus algas juba 2003. aastal ning jätkus ka ajal, mil kõik teised valdkonnad näitasid olulist hinnatõusu. Tarbijahinna koondindeksist langes Eesti sideteenuste hinnaindeks madalamale 2005. aasta alguses (joonis 7). Koondindeksi ning sektoriindeksi vahe kasv on jätkunud ka 2008. aastal, kuigi aasta lõpus pöördus ka koondindeks languse poole.

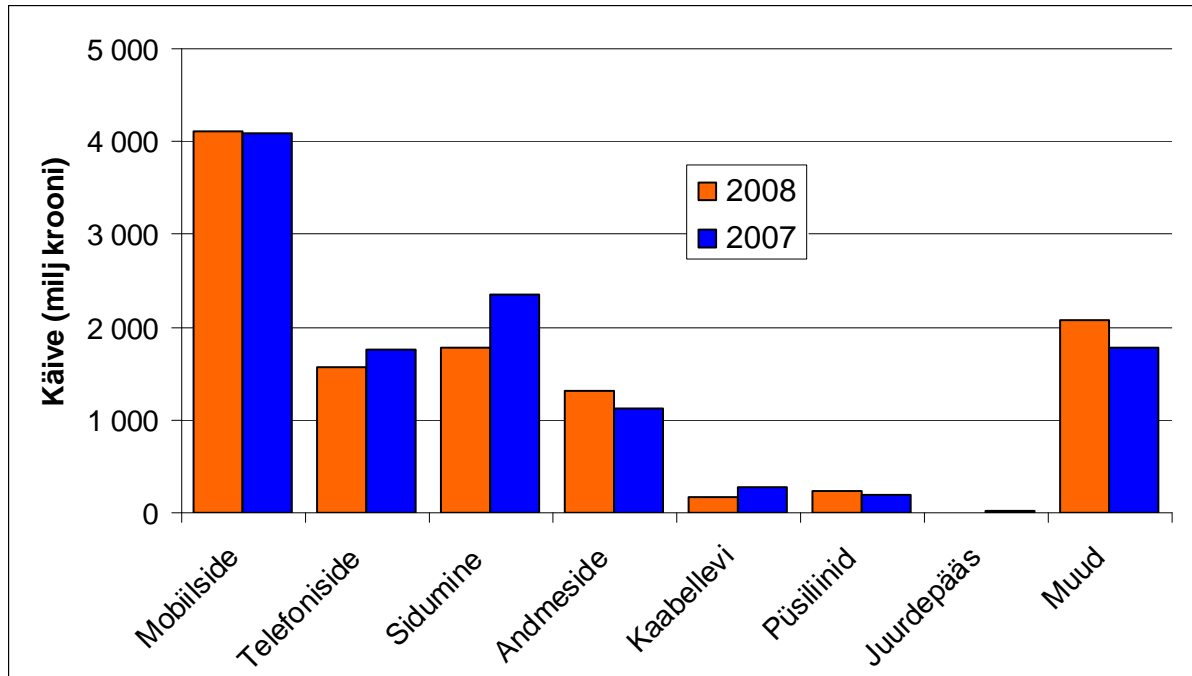
JOONIS 7. Hinnaindeksite muutused

2008. aasta elektroonilise side turgu iseloomustasid peamiselt:

- telefoniteenuse mahtude jätkuv kahanemine;
- sidumisteenuse osakaalu vähenemine;
- andmesideteenuse, mobiilse andmesideteenuse ja kaabellevi mahtude jätkuv kasv;
- mobiiltelefoniteenuse mahtude stabiliseerumine.

Elektroonilise side turul tegutsevate ettevõtjate telekommunikatsiooniteenuste osutamise käive oli 2008. aastal hinnanguliselt 11,4 miljardit krooni, mis võrreldes 2007. aastaga vähenes 1,5% võrra. Käibe vähenemine on selgitatav sellega, et kahanemist jätkasid käibed telefoniside ning sellega seotud sidumisteenuste turgudel. Olulist mõju avaldas regulatiivne sekkumine mobiiltelefonivõrkude sidumisturgudel, mis alandas kõne lõpetamise hinda. Samuti on stabiliseerunud mobiilside turu käive.

Elektroonilise side turu võib tinglikult jagada kaheksaks turusegmenndiks: telefoni-, mobiiltelefoni-, andmeside-, püsiliini-, sidumis-, juurdepääsu-, kaabelleviteenus ning muud teenused, sh ringhääling ja raadioside.

JOONIS 8. Elektroonilise side valdkonna 2007. ja 2008 aasta kogukäibe jagunemine teenuste lõikes

2008. aastal kahanes jätkuvalt telefoniteenuse käive elektroonilise side turul. 2007. aastaga võrreldes vähenes telefoniteenuse kogukäive 10,2% ja telefoniteenuse osakaal elektroonilise side turu kogukäibest kahanes 15,2%-lt 13,8%-ni. Telefoniteenuse turul olid suuremad teenuseosutajad Elion Ettevõtted Aktsiaselts (edaspidi Elion), Tele2 Eesti AS (edaspidi Tele2), Elisa Eesti AS (edaspidi Elisa) ja AS Starman (edaspidi Starman). Telefoniteenuse lõppkasutajate arv vähenes 2008. aasta jooksul ligi 3000 tarbija võrra.

Mobiiltelefoniteenuse jaeturgu iseloomustas 2008. aastal turu käibe stabiliseerumine. Teenuse lõppkasutajate arv kasvas aastaga ligi 2,6% võrra. Seega võib järeldada, et mobiiltelefoniteenuse kiire arengu etapp on läbi saanud ning turg on jõudnud arenenud turu staadiumisse, kus hakkab toimuma olemasoleva kliendibaasi ümberjaotumine teenuseosutajate vahel. Mobiiltelefoniteenuse osakaal elektroonilise side turu kogukäibest suurenes 2007. aastaga võrreldes 0,6% ja mobiiltelefoniteenuse osutamise käive kasvas aastaga 0,3%.

Sidumisteenuse turg hõlmab nii fikseeritud kui ka mobiiltelefonivõrkude sidumisturge. Nimetatud turu käibe osakaal elektroonilise side turu kogukäibes vähenes eelnenud aastaga

võrreldes 4,6% ja sidumisteenuse käive vähenes aastaga koguni 24%. 2008. aastal avaldas sidumiskäibe vähenemisele olulist mõju (tänu Konkurentsiameti regulatiivsele sekkumisel) nii fikseeritud kui mobiiltelefonivõrgus kõne lõpetamise tasude jätkunud langus.

Juurdepäasuteenuse turg moodustas elektroonilise side turu kogukäibest 2008. aastal minimaalse osa, ulatudes vaid 0,1%-ni. Kuigi juurdepäasuteenuste kasutajate hulk on kasvanud, jättis 2007. aasta lõpus toimunud reguleeritud hindade langus teenuse kogukäibe sarnasele tasemele.

Andmesideteenuse jaeturul jätkus interneti püsühenduse lõppkasutajate arvu kasv, suurenedes aastaga 14% võrra, sealjuures kasvas ka teenuse käive 15,5%.

Püsiliiniteenuse turg on elektroonilise side valdkonnas üks väikseima mahuga, kus tarbimise mahud kasvasid teist aastat järjest. 2008. aasta jooksul kasvas püsiliiniteenuse käive võrreldes 2007. aastaga 20,5% võrra.

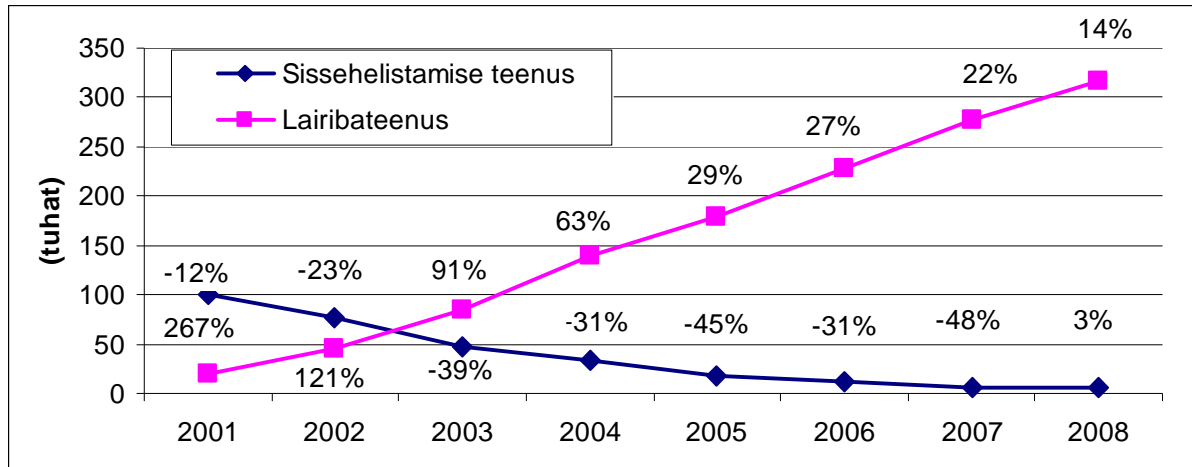
Kaabelviteenuse turg oli üks kiiremini kasvavaid turge ka 2008. aastal. Turul on oluliselt kliente juurde võitnud ka suurim kaabellevi teenuseosutaja Starman. 2008. aasta jooksul kasvas kaabelviteenuse käive võrreldes 2007. aastaga 17,3% võrra.

Andmeside

Jaeturg

Andmesideteenuse turg on mobiiltelefoniteenuse turu kõrval teine kiiresti kasvav ja arenev turg. Jaeturul oli 31.12.2008 seisuga 83 aktiivset teenuseosutajat, kellest suurimad olid Elion, Starman, AS STV (edaspidi STV) ja Televõrgu AS.

Lairibateenuse (Interneti püsühenduse) lõppkasutajate arv suurenes võrreldes 2007. aastaga 14%, samal ajal suurenes sissehelistamisteenuse lõppkasutajate arv 3%.

JOONIS 9. Interneti püsiühenduse ja sissehelistamisteenuse lõppkasutajate arvu muutus aastatel 2001–2008

Olulised arengud lairibateenuse osutamisel

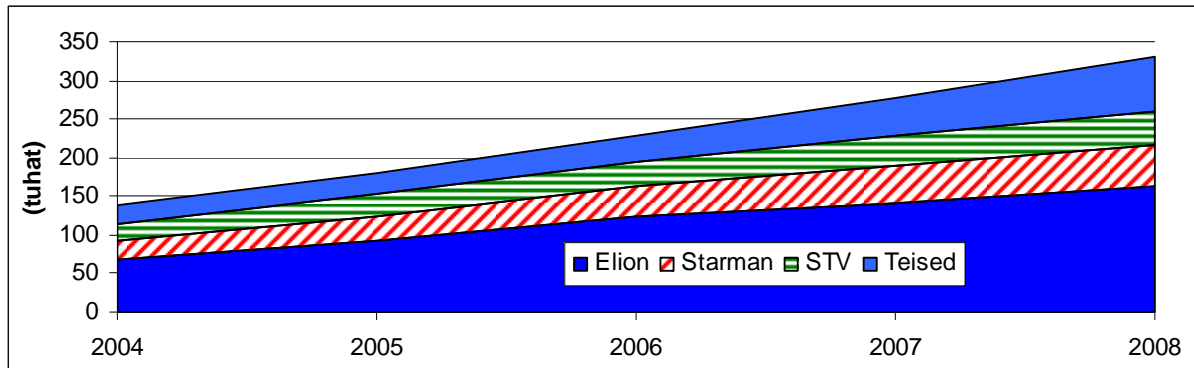
- 1) Starman võttis kasutusele USA-s ja mujalgi levinud *PowerBoost* tehnoloogia, mis suurendab ettevõtte Kodu ja Digi kolmikpakettide allalaadimiskiiruse ajutiselt 12 megabitini sekundis.
- 2) Elisa hakkas koostöös ASiga Levira pakkuma WiMax tehnoloogial põhinevat lairibateenust üle Eesti

Lairibateenuse turul arenes konkurents peamiselt võrguinfrastruktuuri omavate ettevõtjate vahel. Suurematest teenuseosutajatest osutas Elion peamiselt ADSL-i teenust ning kaabelvifirmad Starman ja STV pakkusid Interneti püsiühendust üle kaabelmodemite või üle valguskaablivõrgu. 82% lõppkasutajatest tarbib Elioni, Starmani ja STV lairibateenust ja aastaga on nende teenuseosutajate turuosa kogumaht jäänud samale tasemele. Sarnaselt 2007. aastaga, mil turule sisenes Televõrgu AS oma uue teenusega Kõu, on nimetatud teenus jätkanud küllaltki jõulist kasvu.

Lairibateenuse turul osutati teenust peamiselt telefonivõrgu, valguskaablivõrgu ja kaabelvivõrkude vahendusel. Võrreldes 2007. aastaga kasvas ADSL-i lõppkasutajate arv 9%, kaabelmodemi lõppkasutajate arv samuti 9% ja valguskaabli lõppkasutajate arv 28%. Kõige kiiremini suurenes raadioside vahendusel (WLL) osutatava lairibateenuse

lõppkasutajate arv, mille aastane kasv oli 38%. Kõige suurema osa WLL vahendusel osutatavate teenuste juurdekasvust andis teenus Kõu.

Lõppkasutajate koguarvust moodustavad WLL lõppkasutajad 11%. ADSLi, kaabelmodemi ja valguskaablil põhinevate lairibateenuse lõppkasutajate osakaal moodustas 2008. aasta lõpuks kokku 84% kõigist lairibateenuse kasutajatest.

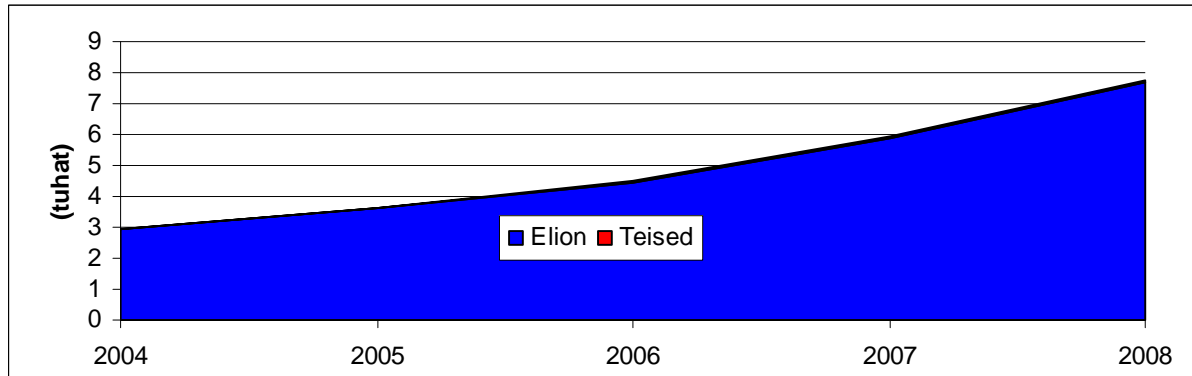
JOONIS 10. Lairibateenuse lõppkasutajate arvu muutus aastatel 2004–2008

Hinnanguliselt kasutas 2008. aasta lõpu seisuga lairibateenust 49% leibkondadest. Lõppkasutajad tarbivad üha enam erinevaid teenuseid paralleelselt (lairiba-, telefoni-, kaabellevi-, mobiiltelefoniteenus), mistõttu on üha populaarsemad sideteenuste komplekslahendused, kus ühe kuutasu eest tarbitakse vähemalt kahte sideteenust. 2008. aasta lõpu seisuga kasutas ligi 63% lairibateenuse lõppkasutajatest sarnast komplekslahendust. Sideettevõtjad on sageli komplekslahendused hinna poolest atraktiivsemaks teinud, mistõttu ei ole lairibateenust eraldiseisvalt sageli mõistlik tarbidagi.

Hulgiturug: juurdepääs lairibaühendust võimaldavatele sidevõrkudele

Andmeside hulgiturud jagunevad kaheks: vaskpaarile juurdepääsu ja lairiba juurdepääsu turg. Nimetatud hulgiturudel on juurdepääs Konkurentsiameti poolt reguleeritud. Amet on seal märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistanud Elioni, kelle osutatavatele teenustele rakendusid 2007. aastal juurdepääsu, võrdse kohtlemise, läbipaistvuse ja hinna kohustused.

2008. aastal jätkus teistele teenuseosutajatele kasutada antud juurdepääsuliinide arvu kiire kasv. Samuti hakati kõnealusel aastal esmakordselt kasutama lairiba juurdepääsu teenust, kus aasta lõpuks oli kasutada antud 180 kliendiliini. Vaatamata teenusekasutajate arvu kasvule jäi juurdepääsuteenuste käive 2007. aastaga võrreldes samale tasemele, kuna tänu Konkurentsiameti sekkumisele langesid vaskpaarile juurdepääsu hinnad 2007. aasta lõpul oluliselt. Kuigi klientide arv suurenes, käive ühikuhindade languse tõttu ei suurenenud.

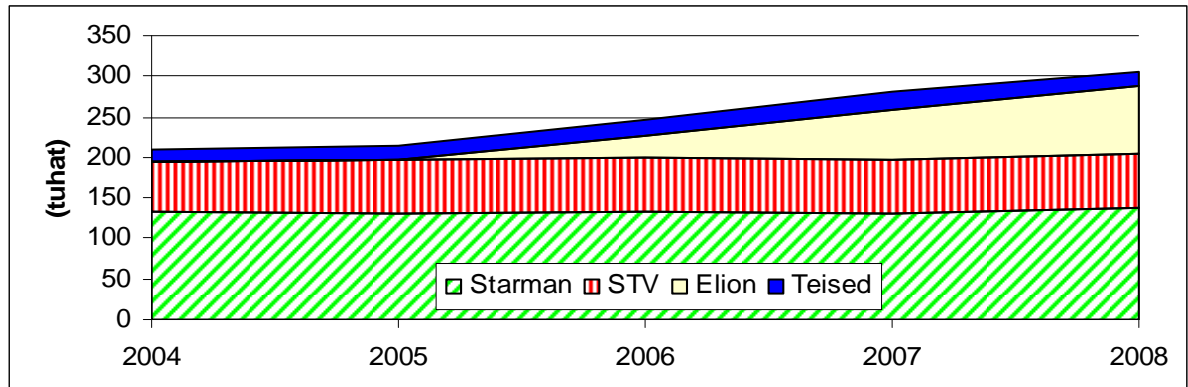

JOONIS 11. Teistele teenuseosutajatele kasutada antud juurdepääsuliinide arv aastatel 2004-2008

Kaabeltelevisioon

2008. aastal tegutses kaabelviteenuse (sh IPTV teenuse) turul 21 ettevõtjat, kellest suurimad olid Starman, STV ja Elion.

Elioni sisenemine turule 2005. aastal kiirendas seni võrdlemisi stabiilsel turul nii lõppkasutajate arvu suurenemist kui ka turu arengut, mis jätkus ka 2008. aastal seoses digitaalsele televisioonile üleminekuga. Võrreldes 2007. aastaga suurenes kaabelviteenuse lõppkasutajate arv 10% võrra, kasvades arvuliselt ca 28 330 lõppkasutaja võrra ning seega toimusid olulised muudatused ka teenuse osutajate turuosades.

JOONIS 12. Kaabelviteenuse osutajate turuosade jagunemine lähtuvalt lõppkasutajate arvust 2004. - 2008. aastal

Elion on jätkuvalt aktiivselt parandanud oma võrgus teenuse osutamist ja on tunduvalt laiendanud IPTV teenuse kättesaadavust oma sidevõrgu vahendusel.

Mobiiltelefoniteenus

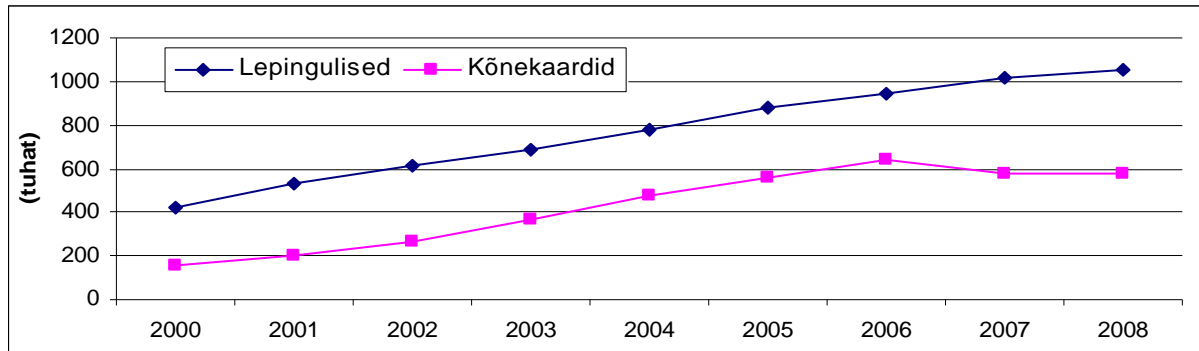
Jaeturg

Mobiiltelefoniteenuse turg näitas 2008. aastal stabiliseerumise märke, kuid on siiski üks kõige suurema konkurentsiga turg elektroonilise side valdkonnas. 2008. aastal tegutsesid mobiiltelefoniteenuse turul kolm võrguoperaatorit: AS EMT, Tele2 ja Elisa, kaks virtuaalset mobiiltelefoniteenuse osutajat: ProGroup Holding (Bravocom; alustas 2007. aastal ka 3G võrgu rajamist) ja Top Connect ning 2 teenuse edasimüüjat (OÜ Infosoft Pluss ja Bonatel Mobiilsideteenused OÜ).

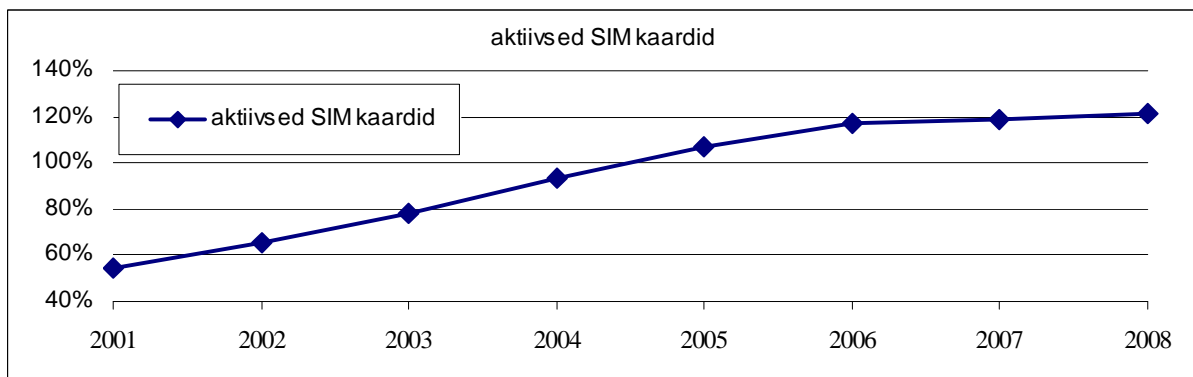
2008. aastal oli lõppkasutajate koguarvu juurdekasv võrreldes eelnenud aastaga 2% ja lõppkasutajate tihedus elanikkonnast kasvas 121,2%-ni⁷ (vt joonis 14).

Lepinguliste lõppkasutajate arv tõusis võrreldes 2007. aastaga 3,8% ja kõnekaardi lõppkasutajate arv kahanes teist aastat järjest, langedes eelmise aastaga võrreldes 1 % (vt joonis 13).

⁷ Top Connecti poolt väljastatud kõnekaardid on statistikast välja jäetud, kuna ettevõtja müüb kõnekaarte rahvusvaheliselt ning Eestis aktiivsete kõnekaartide arv on väga väike

JOONIS 13. Mobiiltelefoniteenuse lepinguliste ja kõnekaarti kasutavate lõppkasutajate arvu muutus aastatel 2000–2008

JOONIS 14. Mobiiltelefoniteenuse lõppkasutajate tihedus 100 elaniku kohta aastatel 2000-2008.

Teenuste kasutamise mahud

Lõppkasutajate poolt alustatud kõneminutite maht mobiiltelefonivõrgus kasvas 2008. aasta jooksul 5% võrra. Samal ajal aga kahanes telefonivõrgust algatatud kõneminutite maht 2% võrra. Seega on lõppkasutajate poolt jätkuvalt eelistatud kõneteenuse tarbimise viisiks mobiiltelefoniteenus. Mobiiltelefonivõrgust alustatud kõned moodustavad 69% kogu algatatud kõnedest, vaid 31% kõnedest algatatakse telefonivõrgust.

Tänu mobiilse andmeside teenuste ja 3G/3,5G võrkude arengule kasvasid 2008. aastal plahvatuslikult GPRS-i ja 3G/3,5G võrkude vahendusel andmesideteenuste tarbimine. Võrreldes 2007. aasta kogumahtudega ulatus kasv 523%-ni.

Olulised arengud mobiiltelefoniteenuste osutamisel

1) EMT, Elisa ja Tele2 tulid turule mobiiltelevisiooniga

2008. aastal hakkasid kõik suuremad operaatorid pakkuma oma 3G võrgu vahendusel mobiiltelevisiooni teenuseid.

2) Uus positsioneerimisteenus Elisa Iseteenindusbüroos

Elisa tuli turule uudse teenusega, kus iseteenindusbüroo vahendusel on võimalik vaadata järele, kus huvipakkuv telefon asub. Kui asukoha tuvastamine (positsioneerimine) õnnestub, kuvatakse kaardil telefoni asukoht.

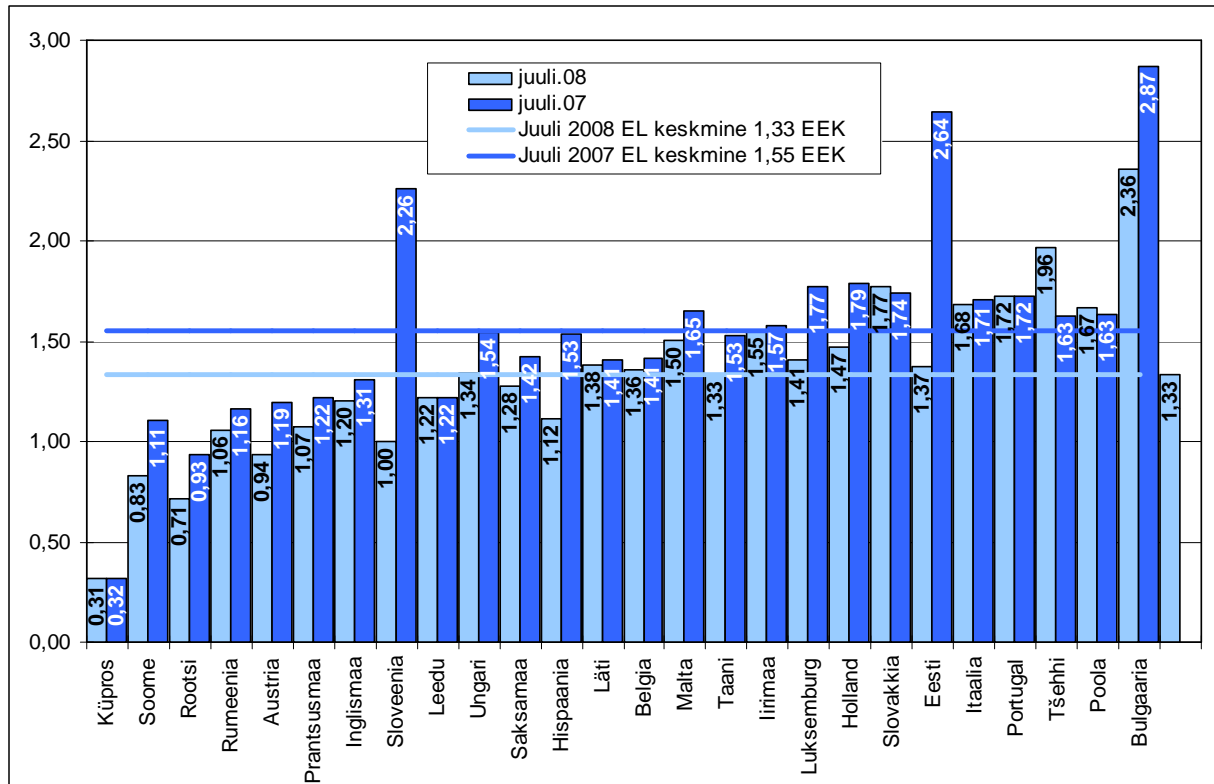
Hulgiturg: sidumine mobiiltelefonivõrgus

Mobiiltelefonivõrkude sidumisteenuse turul jagunevad turuosad ettevõtjate vahel ühtlasemalt kui telefonivõrkude sidumisteenuse turgudel, mis on põhjendatav tugevama konkurentsiga mobiiltelefoniteenuse jaeturul.

Võrreldes 2007. aastaga suurenes 2008. aastal mobiiltelefonivõrkudesse lõpetatud (ka telefonivõrkudest ja rahvusvahelistest kõnedest; va võrgusisesed kõned) kõneminutite arv 4,4%. Sellest omakorda suurenes telefonivõrkudest lõpetatud kõneminutite arv 2%, lõpetatud kõneminutite arv rahvusvahelistest kõnedest 17% ning teistest mobiiltelefonivõrkudest lõpetatud kõneminutite arv 4%.

Allpool olevalt jooniselt 15 on näha, et konkreetnes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise hinnad Eestis olid 1. juuli 2008. aasta seisuga⁸ Euroopa keskmised. Võrreldes 2007. aasta juuli tasemega on Euroopas toimunud sidumishindade langus: keskmine sidumishind 1,55 kr/min langes 1,33 kr/min (st ca 14%). Alates 2008. aasta juulist on Eesti mobiiltelefonivõrgu operaatoritele (v.a ProGroup Holding) Konkurentsiameti poolt sätestatud häälkõne lõpetamise hinna ülempiir 1,37 kr/min (varem 1,66 kr/min). Seega püsis vastav hind Euroopa Liidu keskmise taseme juures, mis on ka hetkel Eestis kehtiva regulatsiooni üks eesmärke.

⁸ Värskemad andmed ei olnud auande koostamise ajal kättesaadavad

Allikas: ERG

JOONIS 15. Mobiiltelefonivõrkude sidumisteenuste hinnad EL-is kr/min

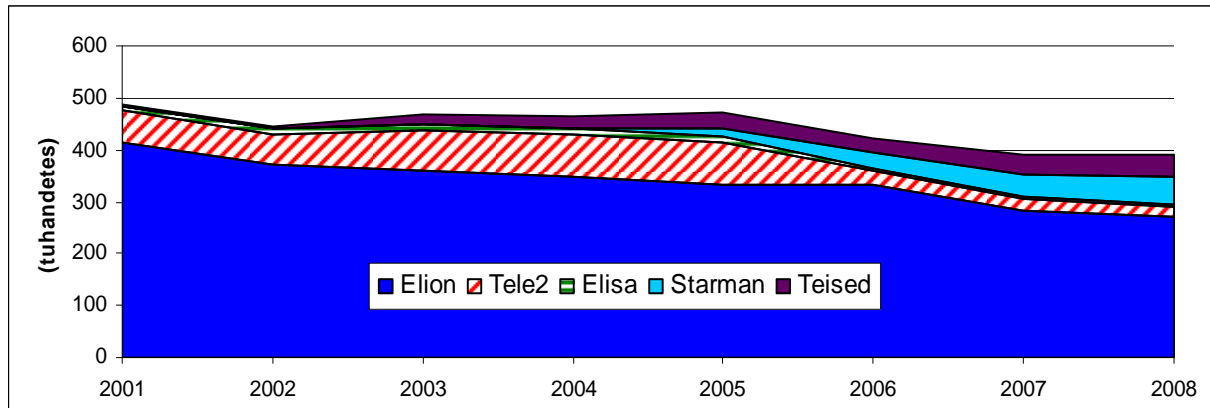
Telefoniteenus

Jaeturg

2008. aastal olid telefoniteenuse turul suurimateks teenuseosutajateks Elion, Tele2 ja Starman.

2008. aastal iseloomustas telefoniteenuse turgu marginaalne lõppkasutajate arvu vähenemine (0,8%), samas püsis kasutuses olevate kliendiliinide arv stabiilsena.

Hoolimata Starmani ja teiste alternatiivsete telefoniteenuse osutajate lõppkasutajate arvu kasvust 2008. aastal, jätkus turul kokkuvõttes kerge langus. Telefoniteenuse turu puhul on tegemist pikaajaliselt langeva turuga. 2008. aastal kahanes telefonivõrkudest algatatud kõneminutite maht ligi 5%.

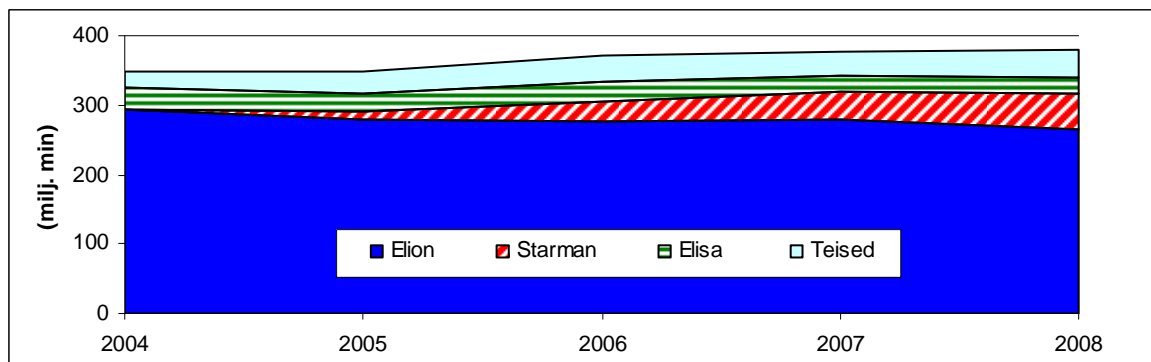
JOONIS 16. Telefoniteenuse lõppkasutajate arvu muutus aastatel 2001-2008

Hulgiturg: sidumine fikseeritud võrkude turul

2008. aastal oli Elion jätkuvalt sidumisteenuse turul märkimisväärse turujõuga ettevõtte (lüh MTE). Sellest tulenevalt kehtisid ettevõttele ka erikohustused, sh sidumisteenuse, kõne algatamise ja lõpetamise teenuse osutamise kohustused. Samuti rakendati Elioni suhtes ülalmainitud teenuste hinnakontrolli (kulupõhisuse kohustus). Teised teenuseosutajad on MTE-d (kokku 11 sideettevõtjat) kõne lõpetamise turul.

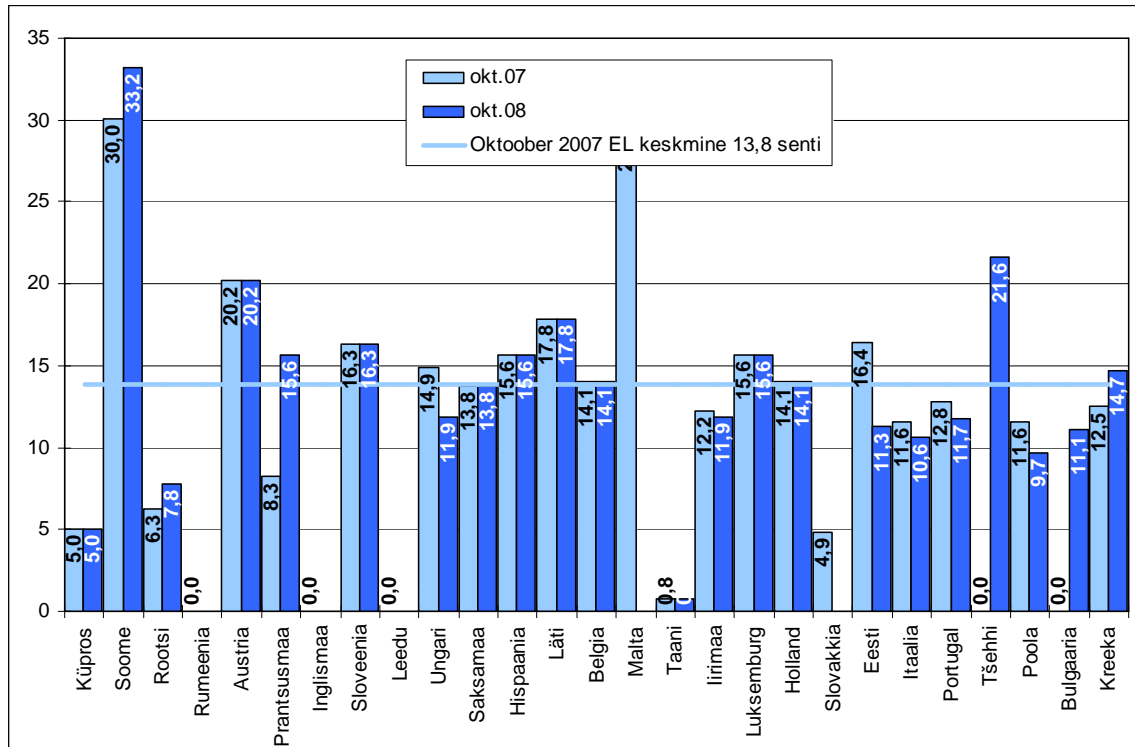
Fikseeritud sidevõrkude sidumisteenuse turu all käsitletakse (telefoni)võrkusid, mille vahendusel osutatakse kõnesideteenuse toimimiseks vajalikku sidumisteenust. Turul tegutsevad suuremad ettevõtjad olid Elion, Elisa, ProGroup Holding, Starman ja Top Connect.

Fikseeritud sidevõrgus lõpetatud kõneminutite hulk oli 2008. aastal stabiilne (vt joonis 17)

JOONIS 17. Eesti fikseeritud sidevõrkude vahel lõpetatud kõneminutite mahu muutus aastatel 2004–2008

2008. aasta andmete alusel on Eesti telefonivõrgus kindlaks määratud asukohas kõne lõpetamise hinnad langenud alla EL-i keskmise. Kui seni olid hinnad Eestis pikaajaliselt stabiilsed, siis tänu regulatiivsele sekkumisele need 2008. aastal langesid.

JOONIS 18. Kõne lõpetamise hinnad EL-is fikseeritud sidevõrgus riiklikul tasandil

Universaalteenus

Universaalteenus on Euroopa Liidu õigusega kindlaks määratud tehnilistele ja kvaliteedinõuetele vastav teenuste kogum, mis tagatakse seda soovivale lõppkasutajale kindlaks määratud kvaliteediga, sõltumata tema asukohast, ühesugusena ja taskukohase hinnaga. Universaalteenuse hulka kuulub:

- 1) ühendus üldkasutatava telefonivõrguga;
- 2) taksofoniteenus;
- 3) kõikehõlmava üldkasutatava elektroonilise numbrikataloogi ja numbriteenistuse kättesaadavus.

Ühendus üldkasutatava telefonivõrguga on üks osa universaalteenusest, mis peab võimaldama:

- 1) riigisiseste ja rahvusvaheliste kõnede tegemist ja vastuvõtmist;

2) faksi saatmist ja vastuvõtmist;

3) andmesideteenuse kasutamist andmeedastuskiirusega, mis on piisav toimivaks Interneti-ühenduseks, arvestades lõppkasutajate enamiku poolt kasutatavat riist- ja tarkvara.

31. detsembri 2008 seisuga oli Eestis üks universaalteenuse osutamise kohustusega ettevõtte – Elisa. 2007. aastast alates peab universaalteenuse raames osutatav andmesideteenus võimaldama allalaadimiskiirust kuni 56 kbit/s ja peab tagama lõppkasutajale toimiva Interneti-ühenduse. Sisuliselt on tegemist sissehelistamise teenusega, mille omamise vastu Eestis huvi praktiliselt ei ole. Seda kasutatakse vaid juhtudel, mil Internetti kasutada soovijatel alternatiiv puudub.

Taksofoniteenus ja numbrifoteenistuse kättesaadavus

Regulatsiooni kohaselt kuuluvad taksofoniteenus ja numbrifoteenistus universaalteenuse kogumisse, mistõttu juhul, kui nimetatud teenused ei ole lõppkasutajale taskukohase hinnaga mõistlikult kättesaadavad, tuleb määrata universaalteenuse osutaja ka nende teenuste osas. 2008. aastaks universaalteenuse osutajat nende teenuste osas määratud ei olnud. Ainukese sideettevõtte osutas taksofoniteenust Elion, kes omab ka vastavat üle-Eestilist võrku. Kõikehõlmava üldkasutatava elektroonilise numbrikataloogi ja numbriteenistuse teenuse osas on Eestis toimiv konkurents. Internetis on tasuta kättesaadavad erinevad andmebaasid telefoni ja mobiiltelefoni kasutajate kohta

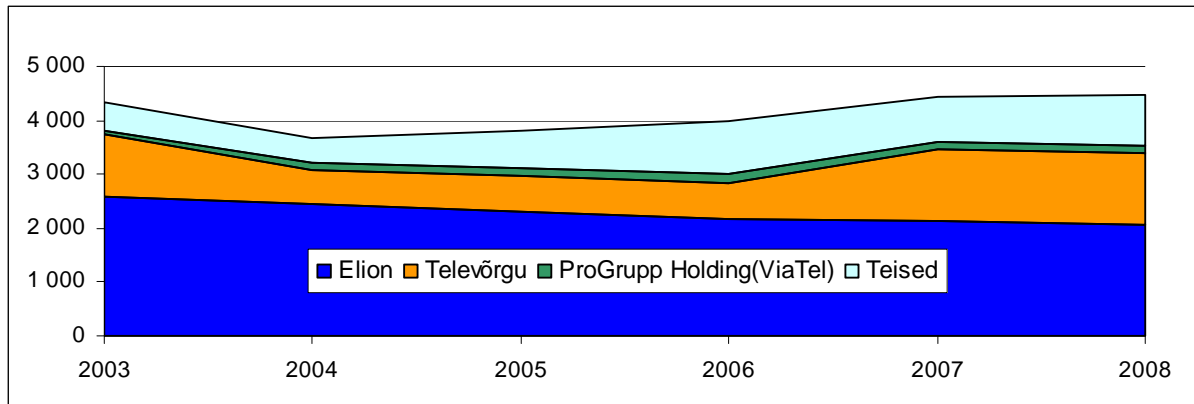
2008. aastal ei esitatud ühtegi kaebust numbrikataloogi ega numbriteenistuse kättesaadavuse kohta, mistõttu võib väita, et käesoleval ajal on nimetatud teenused mõistlikult kättesaadavad kogu Eesti territooriumil ning lõppkasutajate vajadused on piisavalt tagatud. Arvestades eelpool toodut on Konkurentsiamet jätkuvalt seisukohal, et puudub vajadus määrata taksofoniteenuse ja/või kõikehõlmava üldkasutatava elektroonilise numbrikataloogi ja numbriteenistuse teenuse osas universaalteenuse osutaja.

Püsiliiniteenuse turg

Püsiliiniteenuse turg on elektroonilise side turgudest mahult üks väiksemaid. Teenuse käive on viimase aasta jooksul kasvanud 20,5%. Püsiliinide arv püsis 2008. aastal stabiilsena.

Teenus muutus peamiselt suurettevõtjate ja teiste elektroonilise side teenust osutavate ettevõtjate tarbitavaks nišiteenuseks.

Püsiliiniteenust osutasid 2008. aastal realselt 13 ettevõtjat. Turul tegutsevad suuremad ettevõtted on Elion ja Televõrgu AS. Püsiliiniteenuse turul jätkus liinide arvu kerge kasv.

JOONIS 19. Püsiliinide arvu muutus aastatel 2003–2008.

Turuanalüüside protsess

Vastavalt elektroonilise side seaduse § 41 lõigetele 1 ja 2 on Konkurentsiametil turgude valdkonnaspetsiifiliseks reguleerimiseks õigus piiritleda sideteenuste turud, viia neil turgudel läbi turuanalüüsi, määrata sideteenuse turgudel kindlaks märkimisväärse turujõuga ettevõtja(d) ning rakendada viimaste suhtes seaduses sätestatud reguleerivaid meetmeid.

2008. aastal alustas Konkurentsiamet teise turuanalüüside etapi läbiviimist. Analüüsitavate turgude loetelu puhul lähtus amet Euroopa Komisjoni 2007. aasta soovitusel „*Ex ante* põhimõttel reguleeritavate elektroonilise side valdkonna toote- ja teenuseturgude kohta”⁹ (edaspidi soovitus), mille lisas defineeritakse seitse elektroonilise side turgu. Lisaks soovitusel sätestatud seitsmele elektroonilise side turule peab Konkurentsiamet läbi viima turuanalüüsi ka ringhäälingu edastamise turul.

2008. aasta aprillis saatis Konkurentsiamet sideettevõtjatele konsulteerimiseks turuanalüüside läbiviimiseks vajalike küsimustike kavandid. Konsultatsiooni käigus esitasid arvamuse 10

⁹ *Commission Recommendation of 17 December 2007 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services.* . OJ L 344, 28.12.2007 P. 0065 – 0069

ettevõtjat. Turuanalüüside küsimustike lõplikud tekstid avaldati Konkurentsiameti koduleheküljel 2008. aasta juunis.

Oktoobris 2008 alustati turuanalüüside läbiviimisega konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul, fikseeritud elektroonilisele sidevõrgule (füüsilise) juurdepääsu turul ja lairiba juurdepääsu turul.

5. detsembril 2008 saadeti konkreetsetes mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turu kohta koostatud otsuse kavand siseriiklikule konsultatsioonile. Riigisisese konsulteerimise käigus esitasid vastulause järgmised sideettevõtjad: AS EMT, Elisa Eesti AS, Tele2 Eesti AS ning ProGroup Holding AS. Peale konsulteerimist Euroopa Komisjoniga koostas Konkurentsiamet otsuse „ProGroup Holding OÜ, AS EMT, Elisa Eesti AS ja Tele2 Eesti AS tunnistamine märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks mobiiltelefonivõrgu häälkõne lõpetamise turul“ (Konkurentsiameti otsus nr 8.3-12/09-0002 jõustus 26.03.2009).

2009. aastal on Konkurentsiamet kavandanud läbi viia turuanalüüsid kuuel elektroonilise side turul.

Järelevalve elektroonilise side valdkonnas

Märkimisväärse turujõuga sideettevõtjatele kehtestatud kohustustega seonduvad menetlused

Aastatel 2007 ja 2008 jõustusid 10 elektroonilise side turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjatele kehtestatud juurdepääsu-, mittediskrimineerimise-, läbipaistvus- ja hinnakohustused. Kehtestatud kohustuste täitmise osas viis Konkurentsiamet läbi järelevalvemenetlused. Läbipaistvuskohustuste osas saab olulisematena välja tuua kuus järelevalvemenetlust Elioni ja ühe Levira Eesti AS suhtes ning hinna- ja kuluarvestuse kohutuste osas kuus järelevalvemenetlust Elioni ning neli Elisa ja ProGroup Holdingu suhtes. Sideettevõtjate poolt läbipaistvuskohustuste täitmisega seonduvaid probleeme Konkurentsiamet ei tuvastanud, hinnakohustuste täitmise osas aga juhtis amet sideettevõtjate tähelepanu puudujääkidele seoses hinnametoodika rakendamisega. .

Vaskpaarile juurdepääsu turul kehtestatud kohustuste osas viis Konkurentsiamet läbi kaks väärteomenetlust Elioni suhtes. Väärteomenetluse, mis puudutas Elionile kehtestatud kohustust võimaldada juurdepääsu oma teabesüsteemidele, lõpetas Konkurentsiamet otstarbekuse kaalutlustel. Teise menetluse puhul, kus selgus, et Elion ei järgi talle

juurdepääsukohustuste raames sätestatud tähtaegsid, pidas Konkurentsiamet Elioni karistamist väärteomenetluse raames põhjendatuks. Samuti viis Konkurentsiamet läbi väärteomenetluse ProGroup Holdingu suhtes ettevõtja poolt teabe mitteõigeaegse esitamise tõttu.

Lahendati kaks vaiet: Elioni vaie ProGroup Holdingu peale fikseeritud sidevõrgus kõne lõpetamise hinda puudutava osas ning EMT vaie mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul kehtestatud hinnakohustuste osas (kõne lõpetamise hind 1.37 krooni). Elisa ja Tele2 on neile mobiiltelefonivõrgus häälkõne lõpetamise turul kehtestatud hinnakohustused (kõne lõpetamise hind 1,37 krooni) vaidlustanud Tallinna Halduskohtus. Vastavalt Tallinna Halduskohtu määrustele (aprill 2008) on mõlemas asjas menetlus peatatud.

Kaebuste lahendamisel osalemine ja koostöö Euroopa Komisjoniga

Märtsis 2008 lahendati konkurentsiseaduse alusel Bravocom ASi kaebus Elioni ja EMT jaehindade kohta Bravocomi võrku helistamisel). 2008. aasta teisel poolaastal kujunes peamiseks valdkonnaks, mille osas sideettevõtjad esitasid kaebusi, elektroonilise sidevõrgu kaablikanalisatsioon. Konkurentsiamet jätkab kaablikanalisatsiooni puudutavate kaebuste menetlemist 2009. aastal.

Samuti kogus Konkurentsiamet rändlusteenusega seonduvat teavet 2007. aasta IV kvartali ja 2008. aasta I kvartali kohta, et kontrollida Euroopa Komisjoni rändlusteenuse määruse¹⁰ rakendamist. Läbi on viidud kümme kontrolltoimingut ning korrigeeritud andmed on edastatud Euroopa Komisjonile.

Postsideturg

Võrreldes eelneva aastaga ei toimunud postsideturul 2008. aastal väga suuri muutusi. Kokku oli majandustegevuse registris 2008. aasta 31. detsembri seisuga registreeritud 39 erinevat postiteenuse osutajat. Aasta jooksul registreeriti kaks otsepostiteenuse ja kullerpostiteenuse osutajat (LKA Enterprise OÜ ja Online Media OÜ). Registrist kustutati üks kullerpostiteenuse osutaja. Konkurentsiamet rahuldab AS-i Express Post (edaspidi Express

¹⁰ 30.06.2007 jõustus Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 27. juuni 2007 määrus nr 717/2007/10 milles käsitletakse rändlust ühenduse piires üldkasutatavates mobiiltelefonivõrkudes.

Post) taotluse siseriiklikult kirisaadetiste liht-, täht- ja väärtsaadetisena edastamiseks. Seega oli 2008. aastal tegevusloaga kirjateenuse turul lisaks ASile Eesti Post (edaspidi Eesti Post) veel kaks ettevõtet. Tegevusloaga postipakkide edastamist teostas endiselt ainult Eesti Post. Ülevaade postiteenuse osutajate arvust on toodud tabelis 3.

TABEL 3. Postiteenuse osutajad

Osutatavad teenused	Teenuseosutajate arv
Universaalne postiteenus	1
Kirisaadetise edastamine liht-, täht ja väärtsaadetisena	2
Postipaki edastamine täht- ja väärtsaadetisena	0
Kullerpostisaadetise edastamine	38
Otsepostisaadetise edastamine	6
Perioodilise väljaande edastamine	2
Muud postiteenused	2

Perioodiliste väljaannete edastajaid oli 2008. aastal endiselt kaks (Eesti Post ja Express Post). Alates 2008. aasta 1. jaanuarist ei kuulu perioodiliste väljaannete edastamine universaalse postiteenuse kogumisse. Teenuse osutamise alustamiseks piisab teatest Konkurentsiametile.

Universaalse postiteenuse osutaja

Tasud

Universaalse postiteenuse osutajaid saab seaduse järgi olla üks ja selleks on Eesti Post. Postiseaduse järgi peab teenuse osutaja kooskõlastama kõik universaalse postiteenuse tasu muudatused Konkurentsiametiga. 2008. aastal kooskõlastas Konkurentsiamet kahe universaalse postiteenuse kogumisse kuuluva teenuse tasu muudatused.

2007. aasta lõpust oli Konkurentsiametis pooleli rahvusvaheliste lihtsaadetisena edastatavate kirisaadetiste tasu muutmise taotlus. Konkurentsiamet leidis taotluses olevat mõningaid ebatäpsusi ning peale Eesti Posti poolset taotluse täiendamist kooskõlastas amet taotluses toodud uued tasud.

2008. aasta lõpus esitas Eesti Post taotluse siseriiklike tähtsaadetisena edastatavate kirisaadetiste tasu muutmiseks. Konkurentsiamet analüüsis esitatud andmeid, leidis taotluse olevat põhjendatud ning kooskõlastas tasu muudatuse.

Postivõrk

Postkontor on püsiv tegevuskoht, kus on tagatud kõigi tegevusloaga hõlmatud postiteenuste osutamine. Postkontorite paiknemine peab tagama tegevusloaga hõlmatud postiteenususte takistuseta osutamise kõigile soovijatele võrdsetel tingimustel, olenemata nende elu- või asukohast.

Eesti Post alustas 2008. aastal ulatusliku postivõrgu ümberkorraldamisega. Eelkõige seisnes ümberkorraldamine soovis sulgeda 95 postkontorit erinevates hajaasustusega piirkondades. Mõned postkontorid olid juba enne taotluse esitamist olnud suletud 10 kuud või enam.

Taotluse tegevusloa tingimuste muutmiseks, millega postkontorite miinimumarvuks kehtestataks 400 postkontorit, esitas Eesti Post Konkurentsiametile 30. aprillil 2008. aastal. Muudatusettepanekut põhjendas Eesti Post postivõrgu kaasajastamisega. Ettevõtja lisis, et hajaasutusega piirkondades on majanduslikult ebaotstarbekas hoida avatuna postkontoreid, millede paiknemine ja lahtiolekuajad ei vasta klientide soovidele.

Esitatud taotluse läbivaatamisel võttis Konkurentsiameti 19. augustil 2008. aastal vastu otsuse muuta alates 19. augustist 2008. aastal Eesti Posti tegevusloa tingimusi, kehtestades miinimumarvuks 407 postkontorit. Ümberkorralduste käigus vähenes postkontorite arv pea kõigis maakondades.

TABEL 4. Postkontorite jaotus maakonniti

Regioon	Seisuga 31. detsember 2007. aasta	Seisuga 31. detsember 2008. aasta
Harju maakond	79	71
<i>sh Tallinn</i>	25	23

Hiiu maakond	7	6
Ida-Viru maakond	45	37
Jõgeva maakond	23	21
Järva maakond	29	20
Lääne maakond	18	15
Lääne-Viru maakond	42	33
Põlva maakond	28	20
Pärnu maakond	44	38
Rapla maakond	34	24
Saare maakond	20	17
Tartu maakond	33	30
Valga maakond	29	23
Viljandi maakond	38	33
Võru maakond	26	19
Kokku	495	407

Osaliselt täiendas Eesti Post suletud postkontorite piirkonnas postiteenuse osutamist liikuvate juurdepääsupunktide ehk postibusside marsruutide pikendamisega. 2008. aastal pikenesid postibusside marsruudid 168 km võrra Võru Maakonnas. Samas, erinevalt püsivast postkontorist, ei ole postibuss kasutajale kättesaadav viiel tööpäeval nädalas.

2008. aastal alustas Eesti Post motokandega, mis on postkontori alternatiiviks hajaasutuspiirkondades. Motokanne osutab universaalset postiteenust kasutajatele, kes asuvad lähimast postkontorist mööda avalikke teid mõõdetuna kaugemal kui 5 km nende elu- või asukohest. Motokande teenuse tellimine elu- või asukohta ning universaalse postiteenuse saadetiste kättetoimetamine on universaalse postiteenuse kasutajale tasuta. Ostetavate postiteenuste eest tuleb tasuda vastavalt kehtivale hinnakirjale. Universaalse postiteenuse osutaja tagab motokandega universaalse postiteenuse osutamise esmaspäevast reedeni (va rahvus- või riigipüha) kella 8.00-16.00. Motokande käigus osutatavate teenuste tingimused ja tasud ei erine postkontorites pakutavate teenuste tingimustest ja tasudest. Motokande tellimiste arv ei ole piiratud.

Seadusandlus

2008. aastal alustas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium postiseaduse muudatuse ettevalmistamist, mis oleks kooskõlas Kolmanda Postidirektiiviga. Seaduse ettevalmistamise protsessis osales ka Konkurentsiamet. Ettevalmistustega jõuti lõpule ning muudetud postiseadus jõustus 1. jaanuaril 2009.

Kõige olulisem muudatus oli universaalse postiteenuse kompensatsiooni süsteemi loomine. Antud süsteem jagab postituru tegevusloaga ja tegevusloata teenusteks. Tegevusloaga teenuste pealt (va universaalne postiteenus) kogutakse iga kvartal universaalse postiteenuse makset. Makse suuruse määrab majandus- ja kommunikatsiooniminister ning see võib olla kas fikseeritud protsent tegevusloaga teenuste käibest või kindel summa ühiku pealt.

Universaalse postiteenuse osutajal on kord kvartalis õigus esitada Konkurentsiametile taotlus universaalse postiteenuse kohustuse täitmise seoses tekkinud ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamiseks. Universaalse postiteenuse taskukohased tasud (teenuse kasutajalt võetavad tasud) on majandus- ja kommunikatsiooniministri poolt ette määratud ja sellest kõrgemat tasu ei või teenuse eest võtta. Postiteenuse kasutajalt võetavad taskukohased tasud aga ei pruugi katta teenuse osutamise kulusid, mistõttu võivadki tekkida ebamõistlikult koormavad kulud.

Kui Konkurentsiamet leiab, et universaalse postiteenuse osutaja taotlus on põhjendatud, siis makstakse kompensatsioonifondi kogutud vahenditest universaalse postiteenuse osutaja esitatud ebamõistlikult koormavate kulude põhjendatud osa kinni.

Teiseks oluliseks muudatuseks on juba mainitud taskukohased tasud. Kui varem pidi universaalse postiteenuse osutaja tasumuudatused kooskõlastama Konkurentsiametiga, siis nüüd määrab postiteenuse kasutajalt võetavad taskukohased tasud majandus- ja kommunikatsiooniminister. Seega peab universaalse postiteenuse osutaja pakkuma teenust taskukohaste tasudega ja mitte kallimalt.

Uue postiseadusega muudeti ka universaalse postiteenuse koosseisu. Nimelt ei loeta enam universaalseks postiteenuseks partiisaadetiste edastamist. Uue seaduse mõistes on partiisaadetis kas vähemalt 100 kirisaadetise või vähemalt 25 postipaki samaaegselt teenusepakkujale edastamiseks üleandmine. Selle muudatuse tulemusel väheneb oluliselt universaalse postiteenuse maht, kuna partiisaadetised moodustasid sellest olulise osa.

Seadusemuudatuse kohaselt korraldatakse 2009. aastal universaalse postiteenuse osutaja leidmiseks avalik konkurss. Enne 2009. aasta 1. jaanuari väljastatud tegevusluba kehtib kuni uue universaalse postiteenuse osutaja määramiseni, kuid mitte kauem kui 2009. aasta 31. detsembrini.

Oluline muudatus tegevusloaga postiteenuste osutamisel on teenuse osutamise geograafilise piirkonna muutumine. Enam ei või teenuse osutamise piirkonnaks olla linn või maakond. Tegevuspiirkonnaks on kas Eesti Vabariik või regioon A, mis hõlmab järgmised seitse maakonda: Harju, Hiiu, Järva maakond, Lääne maakond, Pärnu maakond, Rapla maakond ja Saare maakond või regioon B, mis hõlmab järgmised kaheksa maakonda: Ida-Viru maakond, Jõgeva maakond, Lääne-Viru maakond, Põlva maakond, Tartu maakond, Valga maakond, Viljandi ja Võru maakond.

RAHVUSVAHELISED SUHTED

2008. aasta oli välissuhete seisukohalt tavapäraselt töörohke. Lisaks igapäevasele koostööle partneritega ja osalemisele valdkondlikes töögruppides Euroopa Liidu ning regionaalsel tasandil korraldas Konkurentsiamet mitmeid olulisi rahvusvahelisi kohtumisi.

Konkurentsiamet osaleb nii konkurentsi, raudtee- ja energia kui sidealaste töögruppide ja ühenduste töös. Konkurentsiteenistuse ametnikud osalesid Euroopa konkurentsivõrgustiku (ingl k *European Competition Network*, lüh ECN), Euroopa konkurentsiasutuste (ingl k *European Competition Authorities*, lüh ECA) ja Rahvusvahelise konkurentsivõrgustiku (ingl k *International Competition Network*, lüh ICN) töö- ja alagruppide töökohtumistel ning aruteludel.

Raudtee- ja energiategenistuse ametnikud võtsid osa EL energiaregulaatorite assotsiatsiooni CEER (ingl k *Council of European Energy Regulators*, lüh CEER) ning Ida- ja Kesk-Euroopa energiaregulaatorite assotsiatsiooni (ingl k *Energy Regulators Regional Association*, lüh ERRA) kohtumistest.

Konkurentsiamet on ELi sideregulaatoreid ühendavate organisatsioonide IRG/ERG liige (ingl k *European Regulators Group/Independent Regulators Group*) ning osaleb aktiivselt mobiil- ja püsitelefonide kõne lõpetamise tasude, kuluarvestuse, läbipaistvuse ja märkimisväärse turujõuga ettevõtja määratlemise töögruppide töös. Ameti ettepanekud Euroopa Komisjoni poolt koostatava kuluarvestuse soovitusel viidi sisse mobiil- ja püsitelefonide kõnelõpetamise tasude töögrupi poolt välja töötatud ERG seisukohtadesse. Samuti on Konkurentsiameti seisukohad kajastatud märkimisväärse turujõuga ettevõtja määratlemise töögrupi poolt välja töötatud kahes ühisseisukohas „Turgude geograafiline piiritlemine“ ja „Kolme kriteeriumi rakendamine turuanalüüsi protsessis“.

2008. aastal anti märkimisväärne panus Eesti liitumisprotsessi OECD-ga. Osaleti mahuka konkurentsivaldkonna aruande koostamisel ning mitmetel ekspertkohtumistel. Samuti korraldati OECD ekspertidele nädalane visiit Eestisse, et kohtuda erinevate konkurentsipoliitika asjatundjatega.

Aasta jooksul vastasid kõik teenistused arvukatele järelepärimistele nii Euroopa Liidu liikmesriikidest, assotsiatsioonidest vms ning osalesid ühiste seisukohtade väljatöötamises.

Konkurentsiameti 15. aastapäevakonverents „Uus Konkurentsiamet – uued väljakutsed“

2008. aasta 11. novembril tähistasime Konkurentsiameti 15. juubeliaasta täitumist rahvusvahelise aastapäevakonverentsiga, mille eesmärgiks oli kokku tuua tunnustatud eksperdid ja meie head koostööpartnerid nii era- kui avalikust sektorist ning Euroopa ametkondadest. Soovisime osalejatele anda parema arusaamise meie ameti ees seisvatest väljakutsetest ja eesmärkidest 2008. aasta algusest toimunud ümberkorralduste valguses.

Konverents oli jaotatud kolme blokki, mis käsitlesid vastavalt konkurentsiküsimusi, energia- ning sideturu regulatsioonide arenguid. Ettekannetega astusid üles eksperdid, esitades seisukohti nii Konkurentsiameti, välispartnerite kui ettevõtjate vaatenurgast.

Konkurentsijärelevalve teemade ploki avas konkurentsitenistuse järelevalveosakonna juhataja Juhan Pöldroos, kes tutvustas viimase aja arenguid konkurentsijärelevalves ja rääkis konkurentsitenistuse prioriteetidest. Advokaadibüroo Glikman & Partnerid vandeadvokaat Risto Rüütel keskendus oma praktikale toetudes ettevõtjate ootustele konkurentsijärelevalves ning Mika Hermas Soome Konkurentsiametist analüüsis Soome kogemusi leebusprogrammi rakendamisel.

Energiaturu regulatsiooni Eestis tutvustas Konkurentsiameti peadirektor Märt Ots. Leedu energiaturu regulaatori juht Virgilius Poderys andis ülevaate energiasektori regulatsioonist Leedus ning reguleeritava ettevõtte seisukohad esitas AS Eesti Energia finantsdirektor Margus Kaasik.

Kolmas osa päevast keskendus sideturu regulatsioonile, mille senistest arengutest kõneles Konkurentsiameti poolt elektroonilise side osakonna juhataja Rivo Mets. Advokaadibüroo Raidla, Lejins & Norcoux partner Sven Papp esitas omapoolse nägemuse elektroonilise side regulatsiooni lähituleviku arengusuundadest ning ettevõtja vaatenurgast kõneles Elioni peadirektor Valdur Laid.

Konverents oli üheks igapäevase koostöö nähtavaks väljundiks. Jätkuvalt järgib Konkurentsiamet suunda konkurentsialase teadlikkuse tõstmise poole ning on avatud koostööle partneritega.

Konverentsi eesmärgiks oli aktuaalsete konkurentsi-, energia- ja sidealaste küsimuste tõstatamine, kogemuste vahetamine ja teadmiste tõstmine ning selle tulemusena said meie

erinevad koostööpartnerid nii era- kui avalikust sektorist parema arusaamise ja selgema ettekujutuse konkurentsi, energia ning elektroonilise side alase järelevalve teostamisest uue Konkurentsiameti poolt. Konverents täitis oma eesmärgi, kuna vahetus arutelu kajastati päevakajalisi teemasid ning tuleviku suundumusi nii asutuse, ettevõtjate kui välispartnerite seisukohast. Huvi konverentsil osalemise vastu oli suur ning kõrgetasemeliselt olid esindatud erinevad riigiasutused, ettevõtjad, advokaadibürood, Euroopa konkurentsiasutused ning side- ja energiaregulaatorid, endised ministrid, ülikoolide esindajad ja ajakirjanikud.

Balti energiaregulaatorite foorum

Traditsiooniline 7. Balti riikide ja Soome elektrituru foorum toimus 25. septembril Tartus Konkurentsiameti korraldamisel.

Foorumist võtsid osa kolme Balti riigi ja Soome energiaturu regulaatorid, ministeeriumi ametnikud, energiaettevõtjad Eestist, Lätist, Leedust ja Soomest. Foorum kattis järgmised asjaosalistele huvipakkuvad teemad:

- viimased arengud Eestis, Lätis, Leedus, Soomes;
- impordi-eksporti regulatsiooni olukord ja arengud Balti riikides;
- ühise balti elektrituru memorandum;
- EL-i uudised (CEER/ERGEG);
- uue konkurentsiameti tutvustamine – energiaregulaator koos konkurentsiasutusega.

Balti võrguettevõtjad tõid välja peamised elektrituru probleemid ja esitlesid plaane uute võimsuste loomiseks. Eesti Energia esindaja Jaanus Arukaevu andis nii positiivsetele kui negatiivsetele aspektidele keskendudes ülevaate situatsioonist ja arengutest impordi-eksporti regulatsioonis Balti riikides ettevõtja vaatenurgast.

Foorumil tutvustas Konkurentsiameti peadirektor uut mudelit, kus konkurentsiamet on kombineeritud regulaatoritega, seletades organisatsiooni struktuuri ja peamisi ülesandeid.

Balti sideregulaatorite ümarlaud

4.-5. septembrini korraldas Konkurentsiamet Balti sideregulaatorite laiendatud ümarlaua, millest võtsid lisaks Eesti, Läti ja Leedu osavõtjatele osa ka Soome, Taani ja Norra regulaatorite esindajad.

Kahepäevase seminari esimesel päeval keskenduti elektroonilise side teemadele (turu- analüüsid, turumääratlused, hinnaregulatsioon, probleemid) ning teisel päeval arutleti postisektori küsimuste üle.

Elektroonilise side valdkonnas keskenduti turuanalüüside teise ringi spetsiifikale, uute või kavandatavate Euroopa Komisjoni soovitude mõjudele siseriiklikule regulatsioonile, SMS ja andmeside rändlusteenusele ning arengutele universaalteenuse osas. Samuti vahetati informatsiooni turuanalüüside rakendusprotsessi kohta – kogemused, probleemid, tulemused, seonduvad kohtumenetlused, hulgi- ja jaehindade vahed.

Posti valdkonnas oli aktuaalne teema postiturgude liberaliseerimine ning universaalse postiteenuse jätkusuutlikkus avatud turu tingimustes. Lisaks andsid osalejad ülevaate viimastest olulistest muudatustest oma riikide seadusandluses ning võimalikest arengutest lähitulevikus. Arutati ühiseid huvisid postisektori regulatsioonis ning nende huvide kaitsmise võimalusi Euroopa Liidus.

V Regionaalne konkurentsikonverents

29. – 30. mail toimus Vilniuses Leedu Konkurentsinoukogu poolt korraldatud järjekordne konkurentsikonverents, kus osalesid lisaks Balti riikide konkurentsiametnikele ka esindajad Soome, Poola, Austria ja Tšehhi konkurentsiasutustest.

Seekordne konverents oli pühendatud Leedu Konkurentsinoukogu 15. aastapäevale ning sellest tulenevalt tehti esimese päeva plenaarikohtumisel lisaks tavapärasele ettekannetele aktuaalsetel teemadel ka tagasivaade Leedu konkurentsiasutuse ajalukku. Teisel päeval töötati traditsiooniliselt töögruppides ning arutati aktiivselt aktuaalseid konkurentsiprobleeme.